

MØTEINNKALLING

Utval: Formannskapet
Møtedato 16.04.2020
Møtetid: Kl. 15:00
Møtestad: Teams/ telefonmøte

Varamedlem skal ikkje møta utan nærare innkalling

Forfall til møtet må meldast snarast råd til servicesenteret (tlf. 56 58 74 00 eller e-post postmottak@samnanger.kommune.no), som vil kalla inn varamedlem.

Me ber om at alle som kan vera ugilde i ei eller fleire saker på sakslista melder frå om dette til servicesenteret.

Knut Harald Frøland
ordfører

SAKLISTE**Saker til handsaming på møtet**

Sak nr.	Arkivsak	Sakstittel	Merknad
010/2020	20/332	Faste saker	
011/2020	18/1024	Delegering av mynde i høve sak for Bergen Tingrett	

Oversikt faste saker
• Godkjenning av innkalling og sakliste • Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte • Delegerte vedtak/referatsaker • Utvalet sitt kvarter

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Marianne Soleng	Arkivkode: FE-033
Arkivsaksnr: 20/332	Løpenr: 20/3310
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	16.04.2020	010/2020

Faste saker

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

- Møteinnkallinga og saklista vert godkjent.
- Delegerte vedtak/referatsaker vert tekne til orientering.

Oversikt over faste saker:

Godkjenning av innkalling og sakliste.
 Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte.
 Delegerte vedtak/referatsaker.
 Utvalet sitt kvarter.

Oversikt over informasjon og referatsaker:

- Økonomisk støtte til Samnanger kommune frå staten som følgje av Coronakrisa
 Regjeringa har gitt x milliarder til norske kommunar. Det er ikkje avklart kor mykje av dette Samnanger kommune vil få. Kommunen forbereder seg mellom anna ved å ha oppretta eige kontonummer for kostnader knytta til krisehandteringa.

- Hjelp frå Samnanger kommune til det lokale næringslivet som følgje av Coronakrisa

- Tiltak frå Vestland fylke til entreprenørbransjen som følgje av Coronakrisa
 Vestland fylke har fått midlar for å støtte opp om næringsliv i ein krevjande periode. Det er spesielt interessant med tiltak som raskt kan realiserast- mellom anna vedlikehald av vegar, breibandsutbygging. Samnanger kommunen melder inn til fylke forslag til tiltak.

- Utsetting av kommunal planstrategi som følgje av Coronakrisa
 Som følgje av krisa me står i er det naturleg å usette frist for innspel til kommunal planstrategi. Dette blir avgjort i kommunestyremøte 30. april 2020.

- Granskingsrapport barnevern, del 2

Saka kjem til handsaming i kommunestyremøte 30. april 2020.

- Vilkår for å seie opp leige av omsorgsbustader

Som følge av krisesituasjonen er sak om vilkår for å seie opp leige av omsorgsbustader utsatt til møte i formannskapet 28.05.20.

- Orientering til kommunene om endrede rammer for markeringen 8. mai

- Status for innføring av ACOS Møteportal

Kommunestyret vedtok 05.12.2019 at ACOS Møteportal skal takast i bruk som verktøy for dei folkevalde i kommunen i 2020. Innføringa av møteportalen har dessverre blitt litt forseinka. Årsaka til dette er at Samnanger har måtte venta på å bli med på ein fellesavtale for alle IKTNH-kommunane. Dette er no i orden, og møteportalen vil bli innført så snart ACOS/IKTNH har kapasitet til å gjera dette.

- Brev til kommuner orientering om endrede rammer 8.mai – saksdokument frå Forsvarsdepartementet.
- Sals- og skjenkekontrollen status i krisetida
- Dom (07.04.2020) Samnanger kommune-Rolvsvåg Industrihavn AS

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Pål Strand	Arkivkode: FA-Q10
Arkivsaksnr: 18/1024	Løpenr: 20/3190
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	16.04.2020	011/2020

Delegering av mynde i høve sak for Bergen Tingrett

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Ordføreren er kommunen sin rettslege representant og har mynde til å møte i retten og representere Samnanger kommune i tvisten Frode Stien mot Samnanger kommune i Bergen Tingrett, i tråd med føringar i Kommunelova og Samnanger kommune sitt delegeringsreglement.

Rådmannen vert delegert mynde til å ta avgjerd om prosesshandlingar og bruk av rettsmidlar, inngå forlik, avslå tilbud om forlik, dekke sakskostnader eller avslå krav om å dekke sakskostnader. Fullmakta gjeld alle rettsinstansar og eventuelt ny sak med utspring i same rettshøve.

Fullmakta gjeld likeeins ved utanrettslege høve, i sak med utspring i same rettshøve.

Delegert fullmakt kan delegerast vidare.

Formannskapet skal haldast orientert.

Dokument som er vedlagt:

Kopi av brev frå Frode Stien

Kopi av vedlegg til brev frå Frode Stien (utan husleigekontrakter og straumrekningar)

Dokument som ikkje er vedlagt:

- Delegeringsreglement for Samnanger kommune

Kva saka gjeld:

Delegeringsreglementet punkt 16.1 bokstav f lyd som følgjer:

Ordføreren er kommunen sin rettslege representant. Administrasjonen v/rådmannen skal leggja rettsdokument og andre viktige dokument fram for ordføreren. Ordføreren underteknar rettsdokument og saksdokument som har vore handsama i politiske fora.

Første setning om kommunen sin rettslege representant er i hovudsak formulert på same måte som regelen i kommunelova § 6-1 andre ledd. Om denne regelen uttaler Jan Fridthjof Bernt i note til kommuneloven 1992 § 9:

Funksjonen som rettslig representant og den som underskriver på kommunens eller fylkeskommunens vegne, medfører ikke i seg selv noen kompetanse til å treffe vedtak eller inngå bindende avtale.

Ordlyden i kommunen sitt delegeringsreglement om ordføreren som kommunen sin rettslege representant har stått uendra i alle fall sidan 2003. Ordlyden vart ikkje endra då det noverande delegeringsreglementet vart vedteke av kommunestyret i 2018.

Vurderingar og konsekvensar:

Ved ein tvist for domstolane vil ein regelmessig måtte ta avgjerd om prosesshandlingar og bruk av rettsmidlar. Det kan og bli spørsmål om å inngå forlik og /eller å dekke sakskostnader.

Kommunenenes Sentralforbund skriv om mynde til å representere kommunen i rettssaker at:

Dersom noen ønsker å gå til rettssak mot kommunen, er det ordføreren som blir stevnet. Det ligger til kommunestyret å gjøre vedtak om at ordføreren skal sende inn påtale mot andre. Men det er også blitt mer og mer vanlig at kommunestyret/fylkestinget gjør vedtak/delegerer til administrasjonssjefen å sende inn påtale mot andre. Om ordføreren eller andre skal møte for kommunen i retten, er det svært viktig å søke juridiske råd og bistand

Delegert mynde kan alltid trekkast tilbake. Det er og mogleg å gje instruksar i enkeltsaker og å gjere om avgjerder som underordna organ har teke, så langt det fortsatt er praktisk mogleg.

Rådmannen meiner det vil vere hensiktsmessig å få eit vedtak som gir rådmannen mynde til ta avgjerder i saka.

Hastemynde etter kommunelova § 11-8

Delegeringsreglementet punkt 6.3 lyd:

Formannskapet har mynde til å treffa vedtak i saker som ordinært skulle vore avgjort av kommunestyret, i dei høve det er nødvendig å treffa vedtak så raskt at det ikkje er tid til å innkalla kommunestyret, jf. kommunelova § 11-8. Melding om slikt vedtak skal leggjast fram for kommunestyret ved første høve.

Saka var i utgangspunktet satt opp 22. og 23. april i Bergen Tingrett. Pr 30. mars er det aktuelt med ei utsetting av heile eller delar av saka grunna Koronasituasjonen. Det vil i alle tilfelle vere ein fordel å få på plass ei fullmakt så raskt som mogleg. Bruk av hastemynde må på vanleg måte leggjast fram for kommunestyret ved første høve.

Frode Stien
Nyutløtræ 135

5650 TYSSE

SAMNAGER KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJONEN	
SAK NR.....	J.NR.....
26 MARS 2020	
EMNEKODE:	
OBJEKTkode:	
SAKSH:.....	GRADERING.....

19. mars 2020

Samnanger kommune v/ordfører Knut Harald Frøland
Tyssevegen 217

5650 TYSSE

Spørsmål om dekning av kostnader i anledning kommunens privatisering av veien til Nyutløtræ.

Dette brevet skal journalføres og behandles som en henvendelse til Samnanger kommunestyre i tråd med saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven og kommuneloven.

Den 8. oktober 2019 avtalte kommunens advokat, Dag Nødtvedt, med dommer i Bergen tingrett, at kommunen skulle bes om å dekke mine ekstra kostnader for å komme til en minnelig løsning for å unngå å ha saken i retten. Se det vedlagte referatet fra planleggingsmøte.

Min prosessfullmektig, rettshjelper Solfrid Hammersland, har oppdaget at advokat Dag Nødtvedt likevel ikke har spurt de som ansvarlig for kommunens økonomi om Samnanger kommune vil dekke mine kostnader. Hammersland har purret Nødtvedt flere ganger, men han skriver at kommunen ga et negativt svar på spørsmålet om dekning, se hans prosesskriv av den 9. mars 2020.

Det kan ikke stemme siden det etter Delegasjonsreglementet kun er kommunestyret ved deg som ordfører som avgjør slike saker. Denne saken aldri har vært på saklisten til kommunestyret eller blitt behandlet av kommunestyret.

Vi vet at kommunestyret fattet vedtak om å ta veien tilbake den 3. juni 2019 for å unngå rettssaken. Da er det underlig dersom kommunen nå ikke er interessert i en minnelig ordning ved å saksbehandle kravet etter de regler som gjelder for dekning av kostnader.

Det er også underlig dersom en vanlig ansatt i kommunen uttaler seg om dekning av kostnader, og dermed lager problemer for en minnelig ordning når han ikke har noe med slike spørsmål å gjøre.

Det er også uheldig dersom kommunens advokat avgjør saker uten at kommunestyret, som rette myndighet, har fått uttale seg. En må også stille spørsmål om kommunens prosessfullmektig virkelig bringer videre det som er kommunestyrets egentlige oppfatning, eller om det er personer i administrasjonen som går ut over sin myndighet og avgjør saker - uten at kommunestyret får kjennskap til saken.

Det er også underlig at Kommunestyret fatter vedtak om å ta veien tilbake for å unngå rettssak, mens kommunens prosessfullmektig samtidig avviser forsøk på minnelig ordning eller rettsmekling.

Vi ber om at kommunestyret tar opp spørsmålet om hel eller delvis dekning av de ekstra kostnadene jeg har hatt fordi kommunen fattet et ulovlig budsjettvedtak om privatisering den 15. desember 2016.

Vedlagt følger oversikt over kostnader som ønskes dekket i denne saken.

Viser da til at Samnanger kommunestyre fattet vedtak om dekning av kr. 400.000,- i anledning uryddighet rundt veien til Fjordtønna. Samnanger kommunestyre fattet vedtak om dekning av Fjordtønna's kostnader selv om kommunen ikke på noe tidspunkt hadde bundet seg til å betale for veien.

Samtidig har Samnanger kommune bundet seg til å vedlikeholde veien til Nyutløtræ og holde den åpen for alminnelig ferdsel, se vedlegget datert den 5. november 1960. Ifølge vedlegget har både ordfører, ingeniør og lensmann undertegnet på at kommunen tar ansvar for veien til Nyutløtræ.

Samnanger kommune har formelt tatt på seg en forpliktelse for veien til Nyutløtræ, mens de formelt ikke hadde tatt på seg noen forpliktelse for veien til Fjordtønna.

Jeg mener det er usaklig forskjellsbehandling av meg dersom kommunen fatter vedtak om å bevilge kr. 400.000,- i en sak der kommunen aldri hadde påtatt seg forpliktelsen, hvis de i sak om vei til Nyutløtræ ikke vil dekke ekstra kostnader.

Det er underlig dersom Samnanger kommune dekker kostnader der borgeren ikke har noe krav mot kommunen - hvis de samtidig ikke vil dekke krav der borgeren har krav mot kommunen.

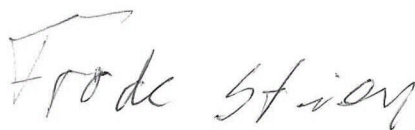
Jeg ber om at kommunen likebehandler meg med andre av innbyggerne og dekker ekstra kostnader.

Som vedlegg følger brevene fra Hammersland til advokat Nødtvedt med oversikt over kostnader.

Jeg ber om at kommunestyret tar saken til behandling snarest og fatter vedtak om betaling slik at det er mulig å løse saken i minnelighet.

Med vennlig hilsen

Frode Stien

Vedlegg: Dokumenter som er nødvendige for å avgjøre spørsmålet om minnelig ordning.

Informasjon om vedlegg til brev frå Frode Stien

Dette PDF-dokumentet inneheld kopi av vedlegga til brev frå Frode Stien datert 19.03.2020, med følgjande unntak:

- Husleigekontrakter i Tyssevegen 230 og Tyssevegen 235
- Straumrekningar for Tyssevegen 230 og Tyssevegen 235

Bakgrunnen for at husleigekontrakter og straumrekningar ikkje er tekne med i dette PDF-dokumentet (som blir lagt ut i Folkevaldportalen på Samnanger kommune si heimeside), er at dei inneheld personopplysningar/sensitiv informasjon. Dersom formannskapet ønskjer innsyn også i husleigekontrakter og straumrekningar, kan dette ordnast på annan måte.

BERGEN TINGRETT

RETTSBOK

Den 8. oktober 2019 kl. 0830 ble planleggingsmøte holdt i Bergen tingrett,

Saksnr.: 18-100278TVI-BERG/1

Dommer: Tingrettsdommer Arne Langeland

Saken gjelder: Tvist om eierskap til vei

Frode Stien

Solfrid Hammersland

mot

Samnanger kommune

Advokat Dag Borgen Nødtvedt

Møtedeltakere: Dommeren og prosessfullmektigene

Møtet ble holdt som fjernmøte over telefon.

Hammersland: 55.33.02.29

Nødtvedt: 906.99.061

Ingen hadde innvendinger mot dommerens habilitet.

Spørsmål til behandling	Partenes synspunkter og rettens beslutninger
1. Klargjøring av tvistepunktene i saken	Tvistepunktene i saken – slik de er kommet til uttrykk gjennom stevning og tilsvarende – ble gjennomgått. Hva er det/de aktuelle tvistetemaene i saken? Veien er nå kommunal. Saksøkeren ønsker å få refundert utgifter han har hatt som følge av at kommunen ikke har vedlikeholdt veien i perioden mellom vedtakene av 2016 og 2019. Hammersland sender en oversikt over disse kostandene og sakskostnader som saksøkeren krever, til advokat Nødtvedt fortrinnsvis innen fredag 18. oktober 2019. Advokat Nødtvedt gir uttrykk for at kommunen ikke hadde plikt til å vedlikeholde veien i angjeldende periode, men tar opp med sin klient hvordan klienten stiller seg til kravet. Dommeren tok opp med partene om det kan være aktuelt med rettsmekling dersom partene ikke kommer til enighet på egenhånd. Hammersland gav uttrykk for at saksøkeren ønsker rettsmekling i et slikt tilfelle. Advokat Nødtvedt tar spørsmålet opp med kommunen. Dommeren opplyste at retten vil avvente å avgjøre hevingsspørsmålet til etter at det er avklart om partene kommer til enighet.
2.	Beramming av hovedforhandling - Hvor mye tid bør avsettes? - Tidsavsetting må skje ut fra hensynet til proporsjonalitet, som innebærer at tidsbruken og kostnadene skal stå i et rimelig forhold til sakens betydning. - Tidspunkt for hovedforhandlingen. - Befaring? Nødvendig tid for hovedforhandlingen ble drøftet. Dommeren understreket hensynet til proporsjonalitet, som innebærer at tidsbruken og kostnadene skal stå i et rimelig forhold til sakens betydning.

		Hovedforhandlingen ble berammet til 21. og 22. april 2020. Det er satt av to rettsdager. Første rettsdagen begynner kl. 09:30, og avsluttes normalt innen kl. 15:30. Neste rettsdagen begynner kl. 09:00 og avsluttes normalt innen kl. 15:30. Dommeren forkynte samtidig innkalling til hovedforhandling, jf. tvisteloven § 13-2. Det betyr fravær i saken dersom en part ikke møter til hovedforhandling. Retten kan i så fall avvise saken (saksøkerens fravær) eller avgjøre saken ved fraværdom (saksøktens fravær), jf. tvisteloven §§ 16-9 og 16-10 med videre henvisninger. Prosessfullmektigene og partene bes merke seg at det ikke vil bli sendt ytterligere innkalling eller påminnelse om hovedforhandlingen.
3.	Avsluttet saksforberedelse og bevis	Saksforberedelsen avsluttes 3 uker før hovedforhandlingen, altså 31. mars 2020, jf. tvisteloven § 9-10. <i>[Det bør ofte settes tidspunkt for avslutning av saksforberedelsen tidligere enn fristen for sluttinnlegg (f.eks. én uke tidligere). Angi gjerne datoen.]</i>
4.	Sluttinnlegg	Frist for sluttinnlegg: To uker før hovedforhandlingen, altså 7. april 2020, jf. tvisteloven § 9-10 annet ledd. Saksøkeren skal sende inn utkast til framdriftsplan, som er omforent med saksøkte, sammen med sitt sluttinnlegg. Framdriftsplanen skal angi tidspunkter for saksframstilling (innledningsforedrag), avsluttende innlegg og forklaringer, samt ta hensyn til vanlige pauser.
5.	Dokumentbevis under hovedforhandlingen	Det ble avklart at man under hovedforhandlingen skal benytte dokumentsamling utarbeidet av retten. Dokumentsamlingen produseres elektronisk bygget på dokumentene som er tilgjengelig i Aktørportalen, og gjøres tilgjengelig for partene senest 16. april 2020. Dokumentsamlingen har ikke kronologisk sortering av dokumentbevisene, men er sortert på dokumentnummer. Den har gjennomgående paginering, innholdsfortegnelse og bokmerker for alle hoveddokumenter og bilag. Under hovedforhandlingen vises det til sidetall i dokumentsamlingen.
6.	Juridisk utdrag	Retten ber om å få eventuelle juridiske utdrag i elektronisk

Bergen tingrett
Postboks 7412
5020 Bergen

**PROSESSKRIFT
TIL
BERGEN TINGRETT**

Bergen, 09..03.2020
E-post: dn@stieglerwks.no
Ansvarlig advokat: Dag Nødtvedt
Vår ref. 13109

Sak 18-100278TVI-BERG/1

Saksøker: Frode Stien,
Nyutløtrae 23, 5650 Tysse

Prosessfullmektig: Rettshjelper Solfrid Hammersland
Retten på din side
Selvikveien 24, 5106 Øvre Ervik

Saksøkt : Samnanger kommune v/ordføreren
Tyssevegen 217, 5650 Tysse

Prosessfullmektig: Advokat Dag Nødtvedt,
Advokatfirma StieglerWKS AS
Postboks 1124 Sentrum, 5809 Bergen

* * *

Det vises til saksøkers prosesskrift av 15.11.19 og 23.10.19.

Det er ikke gitt frister for besvarelse av disse.

I sistnevnte innlegg har saksøkeren oppført utgifter som han mener kommunen bør/skal dekke.

Dette er delt på kr. 89.235,92 i boutgifter, og kr. 274.400,- i saksomkostninger for nærværende søksmål - samlet kalt dekningskravet.

I prosesskrift herfra 31.10.19 ble gjentatt tilbud om å forlike saken mot at hver part dekker sine egne omkostninger.

Svarfrist ble satt til 18.11.19

Saksøkerens prosesskrift av 15.11.19 inneholder ikke aksept av tilbudet, og det har ikke vært grunnlag for videre skriftutveksling om dette.

Saksøkeren etterlyser 06.03.20 svar vedr sitt krav og behandlingen av det.

I kommunen har forespørselen vært behandlet, og besvarelsen e negativ.

1. Omkostningskrav

I prosesskrift 15.11.19 påstår saksøkeren at det er avtalt at krav om dekning av «kostnader han har hatt» skal undergis politisk behandling i kommunen.

Dette er ikke avtalt, og heller ikke protokollen fra planleggingsmøtet nevner politisk behandling.

Det er Samnanger kommune som avgjør hvorledes dette skal behandles.

Saksøkers «beskrivelse» den 15.11.19 og 06.03.20 av forventet saksbehandlingsform binder ikke kommunen, og den er heller ikke korrekt, bl.a fordi saksøkeren ikke skiller mellom kravsartene..

For ordens skyld bemerkes at tvisten ikke er en forvaltningssak, men et søksmål mot et politisk vedtak.

Og spørsmål om å dekke en del utgifter er reelt en søknad eller anmodning.

1.1 Boutgifter

Dette er poster som ikke er del av søksmålet, men som saksøkeren ønsker dekket.

Samnanger kommune ønsker ikke å behandle dette som vilkår for å avslutte saken.

Det ansees å vidløftiggjøre søksmålet, og man anser at det bør undergis en annen behandlingsform enn søksmålet.

Saksøkeren har selv den 15.11.19 anført at den behandlingen han ønsker, «...kan ta flere måneder», og her må også tas hensyn til at det er et nytt kommunestyre som evt skal foreta den behandlingen saksøkeren ønsker.

1.2 Saksomkostninger

Saksøkte aksepterer ikke å dekke noen del av saksøkers saksomkostninger.

Saken har ikke lenger noen tvistegjenstand, og det er grunnlag for avvisning og heving, jfr Tvl § 1-3 Saksøkte vil da også begjære seg tilkjent omkostninger.

Samnanger kommunes tilbud om at saken heves mot at hver av partene dekker sine egne saksomkostninger, er ikke akseptert av saksøkeren.

I stedet har saksøkeren bragt inn nye poster som man vil ha dekket i tillegg til saksomkostningene.

Dette er en uakseptabel forhandlingsmetode, og kommunen legger dermed til grunn at dens tilbud er bortfalt.

* * *

Det er notert at saksøkeren mener kommunen viser liten vilje til løsning fordi forholdet ikke behandles i kommunestyret.

Dette avvises som irrelevant.

Kommunen har hatt betydelige omkostninger i saken, men har likevel tilbudt å frafalle sitt omkostningskrav.

Saksøkeren på sin side krever full omkostningsdekning i en gjenstandsløs sak.

2. Rettsmegling

Samnanger kommune har vanskelig for å se hva man evt skal oppnå med rettsmegling.

Tilbudet under pkt 1.2 var så langt kommunen kunne strekke seg, og tilbudet var etter saksøktets syn meget gunstig for saksøkeren.

Når saksøkeren i stedet utvider sitt krav, ansees det at rettsmegling ikke har noen hensikt.

3. Saksbehandling

Saksøkeren anfører 15.11.19 at det er flere prosesskrift fra ham som ikke er videresendt herfra til kommunen.

Det kan herfra bekreftes at alle innlegg i saken er kjent for og sendt til kommunen, og samtidig påpekes at behandlingsformen er et internt anliggende mellom advokat og klient.

Dersom saksøkeren mener regler vedr journalføring, postlister eller annet er overtrådt, er det et forhold som må tas opp utenom nærværende rettssak.

4. Hovedforhandling m.v.

Hovedforhandling er berammet til 21.04.20.

Saksforberedelsen må da avsluttes 07.04., som er midt i påsken.

Dersom saksøkeren har et imøtekomende forslag til løsning, må det mottas her senest 19.03.20.

I motsatt fall må kommunen legge til grunn at hovedforhandlingen gjennomføres som berammet.

5. Påstand

Saksøkeren er varslet flere ganger om at kommunen vil nedlegge avvisningspåstand dersom dens løsningstilbud ikke aksepteres.

Kommunen fastholder at saken nå er gjenstandsløs.

Saksøkeren har intet behov for dom i saken, da veien igjen er offentlig/kommunal, og man er tilbake til situasjonen før privatiseringsvedtaket av 15.12.16.

Saksøkeren kan ikke sees å ha rettslig interesse i få dom for eierskapet til veien, jfr at saksøkeren fortsatt ikke har redegjort for hvilken betydning eller hvilket behov eierskapet skal ha/dekke.

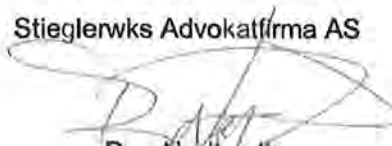
For Samnanger kommune fastholdes dermed påstand inntatt i sluttinnlegg av 03.09.19.

* * *

Prosesskrift sendes via Aktørportalen, samt pr email til saksøkers prosessfullmektig.

Bergen, den 09.03.20

Stieglerwks Advokatfirma AS

Dag Nødvedt
Advokat

Retten på din side
Selvikveien 24

5106 Øvre Ervik

23. oktober 2019

Prosesskriv
til
Bergen tingrett

Bergen tingretts sak nr. 18-100278TVI-BERG/1

Saksøker: Frode Stien
Nyutløtræ 135

5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Rettshjelper Solfrid Hammersland
Retten på din side
Selvikveien 24

5106 ØVRE ERVIK

Saksøkt: Samnanger kommune v/ordfører
Tyssevegen 217

5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Stiegler v/advokat Dag Nødtvedt
Fortunen 1

5809 BERGEN

Saken gjelder:

Tvist om eierskap til vei fra fv. 134 – Nyutløtræ i Samnanger kommune.

Viser til planleggingsmøte den 8. oktober 2019 der det ble avtalt at saksøkers prosessfullmektig skulle forsøke å få en oversikt over krav til Samnanger kommune. Det har ikke vært mulig å sende prosesskriv innen det ønskede tidspunktet, den 18. oktober 2019.

Forsøk på enighet.

Saksøktes prosessfullmektig har ikke oversendt prosesskriv fra desember 2018, og dette har skapt ekstra kostnader for saksøkte. Dette er feil på saksøktes side som uansett bør dekkes av kommunen. Prosesskrivet vil bli besvart dersom partene ikke kommer til enighet. Det betyr at kostnadene til juridisk bistand vil øke ytterligere dersom en ikke kommer til enighet. Viser også til at saksøker har forsøkt å komme til en minnelig løsning med kommunen idet det måtte sendes en rekke henvendelser før kommunen svarte. Samnanger kommune har avvist forslaget om minnelig løsning og ønsket heller ikke rettsmegling.

Saksøktes prosessfullmektig skriver den 3. september 2019:

«Kommunen anfører at Fvl definerer et enkeltvedtak, men at ikke alle vedtak som oppfyller definisjonen er forvaltningsvedtak, deriblant politiske vedtak.»

Det må være feil idet det er nettopp definisjonen av enkeltvedtak som beskriver om vedtaket er et enkeltvedtak eller ikke, - helt uavhengig av om vedtaket er fattet av administrasjonen eller politikerne. Dersom definisjonen enkeltvedtak er oppfylt er det et enkeltvedtak både når det er budsjettvedtak og når det er politiske vedtak.

Min begrunnelse er forvaltningsloven § 1:

«Loven gjelder den virksomhet som drives av forvaltningsorganer når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov.»

Merk at det finnes ingen unntakshjemmel i forvaltningsloven.

Denne saken gjelder betydelige verdier idet kostnadene ved utbedring av veien slik at ansatte i Samnanger kommune kunne brøyte veien i 2015 var på 3,2 millioner kroner. Kompensasjon til veilag var kun kr. 200.000,-. Det betyr at grunneierne / Veilaget blir pålagt plikter på minst tre millioner kroner. Konsekvensen er at det såkalte budsjettvedtaket, eller politiske vedtaket, er et enkeltvedtak, se forvaltningsloven § 2, første ledd, bokstav b.

Altså skal reglene for enkeltvedtak følges i dette spesielle tilfellet når veien til Nyutløtræ privatiseres. Saksbehandlingsreglene er ikke fulgt, og saksøker mener at vedtaket er ugyldig.

For det tilfelle at borgerne påføres plikter, så er kravet hjemmel i lov. Vedtaket er også ugyldig fordi kommunen mangler lovhjemmel for å påføre private så store kostnader og ansvar for veien.

Saksøker mener at Samnanger kommune har erkjent at de ikke har lovhjemmel for å overføre driftsansvaret til private, se brev fra Samnanger kommune til grunneierne den 4. oktober 2017:

«Kommunen har vedteke å løyve eit eingangstilskot på kr. 200000 til veglaget for Nyutløtrævegen.»

Det tilbys som bevis:

Bilag 1: Brev fra Samnanger kommune til grunneierne den 4. oktober 2017.

Den 22. desember 2017 skriver Samnanger kommune til Tanja Totland:

«Kommunen har i brev til deg 04.10.17 etterlyst skiping av veilag slik at kommunen kan overføre midlar til veglaget til fremtidig vedlikehald og brøyting. Det er ennå ikkje oppretta veglag og kommunen har ikkje høve til å overføre driftstilskotet.»

Det tilbys som bevis:

Bilag 2: Brev fra Samnanger kommune til Tanja Totland den 22. desember 2017.

Hvorfor har ikke Samnanger kommune anledning til å overføre driftstilskuddet før det er opprettet veilag?

Svaret er at ingen private har påtatt seg ansvar for veien uten at veglaget er stiftet og har fått et styre.

Det er altså veilaget som skal få ansvaret for veien, ikke den enkelte grunneier.

Så lenge det ikke er stiftet et veglag, og så lenge det ikke er overført midler til veglaget, er det Samnanger kommune som har ansvar for vedlikehold og brøyting av veien.

Dersom veien likevel skulle vært overtatt av private – uten danning av veilaget, da ville det være rimelig at de nevnte tilskuddet ble utbetalt.

Konklusjonen er altså at den 3. juni 2019, før vedtaket i kommunestyret, var det ikke stiftet veilag, tilskuddet ikke utbetalt til veilaget, og veien til Nyutløtræ var heller ikke overtatt av veilaget / grunneierne. Konsekvensen er at veien fortsatt var kommunal.

Samnanger kommunes ulovlige privatisering av veien til Nyutløtræ har skapt en rekke problemer for grunneierne og beboerne.

Oda Totland Stiens rett til skoleskyss.

Samnanger kommune har fattet vedtak om at Oda Totland Stien skal ha skoleskyss. Det betyr at det er offentlige interesser i at veien til Nyutløtræ holdes åpen. Kommunens innleide taxi kommer ikke fram dersom veien ikke brøytes. Ved at Samnanger kommune unnlater å brøyte veien til Nyutløtræ, får deres egen innleide taxi problemer med å komme fram.

Hvem har ansvaret for dette når veien ikke er overført til veilaget og tilskuddet ikke er utbetalt?

Vinteren 2017/2018 var det flere dager da Oda ikke kom på skolen fordi taxien ikke kom opp den 1,1 km lange veien.

Da Oda ikke kom på skolen fordi veien ikke var brøytet, sendte rektor Vigdis Vikne på Samnanger barneskule brev til foresatte. Rektor Vikne vil at foresatte skal undertegne på at de har ansvaret for opplæringen av Oda den tiden hun ikke kommer på skolen.

Dette er særdeles spesielt siden Oda har

1. rett til opplæring på nærskolen
2. rett til skoleskyss betalt og besørget av Samnanger kommune
3. veien ikke formelt er overført til veilaget
4. det ikke er utbetalt tilskudd til veilaget

Da Oda ikke kommer på skolen, får foresatte trusler fra ansatte i Samnanger kommune om at de skal sende bekymringsmelding til barnevernet.

På grunn av punktene 1-4 over får familien problemer som koster dem penger. Det ugyldige vedtaket fra Samnanger kommunestyre den 15. desember 2016 får altså alvorlige konsekvenser for familien Totland / Stien.

Sommeren 2018 ser de foresatte ingen annen utvei enn at Oda og mor, Tanja, flytter fra Nyutløtræ og ned til Tysse. Kun ved denne ordningen vil familien være sikret at kommunen og skolen ikke sender bekymringsmelding til barnevernet med de problemer det vil påføre familien.

Samnanger kommunes ugyldige vedtak om privatisering av veien til Nyutløtræ påfører altså familien store og alvorlige påkjenninger.

Dette er opplysninger som ikke kommer fram i stevningen, og som dommer Langeland fortalte at han ikke kjente til.

De kostnader som er påført familien har egentlig ikke noe i rettssystemet å gjøre før det er klarlagt hvem som har hatt ansvaret for vedlikehold og brøyting av veien til Nyutløtræ fra den 15. desember 2016 til den 3. juni 2019.

Minner om at Samnanger kommune har et erstatningsansvar som følge av den skade parten er påført som følge av feil fra kommunens side. Det gjelder også kumulative feil. Først etter at dommen er rettskraftig var det tenkt søksmål om kostnadene saksøker er påført som følge av det ugyldige vedtaket. Det kan bli endret.

Siden det nå er spørsmål om å avslutte saken i minnelighet, da krever saksøker å få dekket de ekstra kostnader de har hatt til juridisk bistand og til en ekstra bolig / strømutfgifter. Det har også påløpt kostnader til brøyting, men undertegnede har ennå ikke mottatt faktura for dette.

Saksøker er påført følgende kostnader:

Leie av ekstra bolig fra den 27. august 2018 til den 31. januar 2019	kr. 39.000,00
Leie av ekstra bolig fra den 1. februar 2019 til den 31. juli 2019	kr. 39.000,00
Strøm fra august 2018 – juli 2019	kr. 11.235,92

Rettsgebyr:	kr. 5.650,00
Kostnader til juridisk bistand	kr. 268.750,00
Totale kostnader ved ugyldig privatisering av veien til Nyutløtræ	<u>kr. 363.635,90</u>

Det tilbys som bevis:

- Bilag 3: Leiekontrakt for perioden 27. august 2018 til den 31. januar 2019.
- Bilag 4: Leiekontrakt for perioden fra den 1. februar 2019 til den 31. juli 2019.
- Bilag 5: Fakturaer strøm fra BKK.
- Bilag 6: Timeliste Frode Stien

Saksøker ber om at Samnanger kommune fatter vedtak om betaling slik at saken kan stanses.

Skifte av dommer grunnet inhabilitet.

I planleggingsmøtet den 8. oktober 2019 sier dommer Arne Langeland ganske tidlig at kommunen har lovhjemmel for å overføre ansvaret for veien til private. Han forteller at hjemmelen finnes i vegloven §§ 6 og 8. Han viser også til Gyldendal rettsdata og notene til bestemmelsene.

Det er saksøkers oppfatning at dommer Langeland uttalte seg uten å ha oversikt over saken, noe som er særdeles uheldig. Saksøker mener dette viser at dommer har inntatt en forutbestemt oppfatning til hva som skal bli resultatet i denne saken. Det betyr at dommer Arne Langeland er inhabil til å behandle denne saken.

Det kom fram senere i planleggingsmøtet uttalelser som vi mener trekker i retning av at dommer kan ha innsett at han hadde uttalt seg uten å kjenne saken godt nok. Etter at han hadde fått informasjon om de kostnadene saksøker hadde blitt påført som følge av det ugyldige vedtaket, sa han at dette kjente han ikke til.

Undertegnede sa da at spørsmålet om erstatning for de kostnader saksøker og hans familie er påført som følge av det ugyldige vedtaket, er en annen sak som kommer når det foreligger rettskraftig dom for at veien tilhører Samnanger kommune, og at veien har tilhørt kommunen til tross for vedtaket av den 15. desember 2016.

Undertegnede informerte om at det var flere krav som ville bli presentert dersom saksøkeren vant fram. Jeg mener at dommer da fikk opplysninger om at barnet hadde vedtak på skoleskyss, betalt av Samnanger kommune fra dør-til-dør.

Undertegnede sa at Samnanger kommune fortalte familien at dersom familien ikke selv brøytet veien slik at er drosjen kom fram og barnet kom på skolen, da ville kommunen melde

fra til barnevernet. Formålet var helt tydelig å få barnet flyttet. Mor og barn så seg derfor nødt til å flytte ned til Tysse for å unngå at barnevernet flyttet barnet i fosterhjem.

Dommer sa da at dette var opplysninger han ikke var kjent med. Det er riktig at opplysningene ikke går fram av saken, men kravet om erstatning vil jo først være aktuelt når saksøker vinner fram i sak om eierskap til veien.

Saksøker mener derfor at dommer Langeland har uttalt seg på en slik måte at han ikke vil få en rettferdig rettergang uten at dommer byttes ut.

Undertegnades forslag var at en forsøker å komme til enighet med Samnanger kommune der kommunen sier seg villig til å betale saksøkerens kostnader.

Dommer Langeland formante da partene til å strekke seg langt for å komme til enighet.

Undertegnede har vært i kontakt med Domstolsadministrasjonen som anbefaler å be Bergen tingrett om å skifte dommer. Saksøker ber derfor om at dommer Langeland viker - og at saken behandles av annen og habil dommer.

En ser også at dersom dommer hadde vært habil og ikke hadde inntatt en forutinntatt oppfatning av rettsstilstanden, da er det mulig at planleggingsmøtet ville ha forløpt på en noe annen måte.

Saksøker er derfor av den oppfatning at dersom Samnanger kommune ikke er villig til å dekke kostnadene det ugyldige vedtaket har påført dem, da bør det bli et nytt planleggingsmøte med habil dommer / dommerfullmektig.

Saksøker er fortsatt villig til å forsøke rettsmegling.

Oppsummering.

Vedtaket av den 15. desember 2016 er et enkeltvedtak som er ugyldig fordi saksbehandlingsreglene ikke er fulgt og det utvilsomt har påvirket resultatet.

Vedtaket av den 15. desember 2016 er usaklig forskjellsbehandling og vedtaket er derfor ugyldig.

Det er lovet kr. 200.000 til veilaget ved overtagelse av veien.

Veien er ikke overtatt av private, verken av veilaget eller av enkeltpersoner, og midlene er ikke overført.

Private / Veilaget har aldri overtatt ansvaret for veien til Nyutløtræ.

Dersom borgerne skal påføres plikter, kreves hjemmel i lov – eller samtykke.

Det er ikke påvist lovhjemmel for å påføre grunneierne plikt til å påta seg ansvaret for veien til Nyutløtræ, og de har heller ikke samtykket.

Konsekvensen er at veien til Nyutløtræ har vært kommunal fra den 15. desember 2016 til den 3. juli 2019.

Samnanger kommune er ansvarlig for alle kostnader som er påført grunneier på grunn av det ugyldige vedtaket.

Dersom det ikke hadde kommet til søksmål, ville veien ikke blitt kommunalisert den 3. juni 2019 idet vedtaket av den 3. juni 2019 var forsøk på å hindre rettssaken / hovedforhandling.

Konklusjon:

Samnanger kommune betaler alle kostnader saksøker har hatt som følge av forsøket på å privatisere veien. Disse er beskrevet over.

Saksøker ber om at dommer Arne Langeland viker idet han mener dommer er inhabil.

Da undertegnede ikke kommer inn på aktørportalen, sendes dette prosesskrivet på e-post både til tingretten og til motpart. Bergen tingrett vil i tillegg få levert original på papir.

Med vennlig hilsen

Solfrid Hammersland
Jurist, revisor, rettshjelper og megler
Kontor 55 33 02 29 - mobil 483 52 285
rett@fikset.no
Retten på din side
Selvikveien 24
5106 Øvre Ervik

Vedlegg:

- Bilag 1: Brev fra Samnanger kommune til grunneierne den 4. oktober 2017.
- Bilag 2: Brev fra Samnanger kommune til Tanja Totland den 22. desember 2017.
- Bilag 3: Leiekontrakt for perioden 27. august 2018 til den 31. januar 2019.
- Bilag 4: Leiekontrakt for perioden fra den 1. februar 2019 til den 31. juli 2019.
- Bilag 5: Fakturaer strøm fra BKK.
- Bilag 6: Timeliste Frode Stien.

SAMNANGER KOMMUNE
Rådmannskontoret

Grunneigarar/brukarar jf Adresseliste

Vår referanse:
15/864/17/8986/5/HLV

Arkivkode:
FA - Q10

Dykkar referanse:

Dato:
04.10.2017

Overføring av driftsmidler til veglag - Nyutløtræ

Samnanger kommune viser til brev datert 09.01.17, jf sak 100/16 om overføring av driftsansvaret for Nyutløtrævegen til grunneigarane/brukarane. Kommunen har vedteke å løyve eit eingongstilskot på kr. 200.000 til veglaget for Nyutløtrævegen. Vintervedlikehaldet på vegen gjald for sesongen 2016-17, og gjeld ikkje for vintersesongen 2017-18.

Samnanger kommune kan bistå grunneigarane med skiping av eit veglag dersom det er behov for dette. Overføring av tilskotet vil verte gjennomført så snart veglaget er oppretta med organisasjonsnummer. Linken nedanfor kan gje nyttig informasjon om oppting av veglag.
http://www.skogsvei.no/5_organisering_vedlikehold.cfm

Til orientering vil private eigarar av td veg eller veglag kan søkje naturskadeerstatning, jfr linken nedanfor.
<https://www.landbruksdirektoratet.no/naturskadeordningen/#kan-jeg-soke>

Samnanger kommune ber grunneigarane å nemne opp ein kontaktperson inntil eit veglag er skipa. Me imøteser tilbakemelding om de treng hjelp til å skipa veglag.

Med helsing

Charlotte Hageberg
rådmann

Hilde-Lill Våge
assisterande rådmann/sektorleiar
samfunn og utvikling

Adresseliste grunneigarar Nyutløtrævegen

Kopi til:
NinaErdal,
KnutHaraldFrøland, Samnanger kommune
Endre Kulleseid

5650

Tysse

Bilag 1

Adresse:

Kontakt
Tlf: 56 58 74 00
postmottak@samnanger.kommune.no
www.samnanger.kommune.no

Sakshandsamar
Direktetelefon: 56 58 74 22
E-post: hilde-
lill.vaage@samnanger.kommune.no

Kontonr.
3562 07 00035
Foretaksnr.:
NO 964 968 985

SAMNANGER KOMMUNE
Rådmannskontoret

Tanja Totland
Nyutløtræ 135
5650 TYSSE

Vår referanse:
15/864/17/11480/5/HLV

Arkivkode:
FA - Q10

Dykkar referanse:

Dato:
22.12.2017

Svar til Tanja Totland - overføring av driftsansvaret på Nyutløtrævegen

Samnanger kommune viser til brev til dykk datert 09.01.17 om vedtak i kommunestyret sak 100/16 , om overføring av vedlikehald og brøyting av vegen til Nyutløtræ til grunneigarane. Det går og fram i brev til deg at vintervedlikehaldet kommunen har ansvar for er for sesongen 2016-17.

Me viser og til brev til deg datert den 28.03.17, der kommunen avviser din klage på at vegen er nedklassifisert til privat veg. Samstundes viser vi til brev frå sivilombodsmannen datert 29.08.17

Kommunen har i brev til deg datert 04.10.17, etterlyst skiping av veglag slik at kommunen kan overføre midlar til veglaget til framtidig vedlikehald og brøyting. Det er endå ikkje oppretta veglag og kommunen har ikkje høve til å overføre driftstilskotet.

Når det gjeld skuleskyss og opplæring for ditt barn er dette heimla i Opplæringslova, og det er rektor ved Samnanger barneskule du må avklare dette med.

Med helsing

Hilde-Lill Våge
sektorleiar samfunn og utvikling

Kopi til:
Inge Aasgaard
Knut Harald Frøland
Charlotte Hageberg
Rita Ludvigsen
Vigdis Vikne

5650 TYSSE

Bilag 2

Adresse:

Kontakt
Tlf: 56 58 74 00
postmottak@samnanger.kommune.no
www.samnanger.kommune.no

Sakshandsamar
Direktetelefon: 56 58 74 22
E-post: hilde-
lill.vaage@samnanger.kommune.no

Kontonr.
3562 07 00035
Foretaksnr.:
NO 964 968 985

Frode Stien - Vei til Nyutløtræ		
2018.		
februar		timer
27.	Telefoner og e-post	0,25
mars		
5.	Varsel om søksmål	0,5
april		
5.	Purring på varsel om søksmål	
12.	Purring på varsel om søksmål	0,25
20.	Purring	0,5
mai		
03.	Purring på varsel om søksmål	0,5
11.	Samtale med politiet og klient	1
23.	Svar fra Stiegler, samtale med klient	0,5
juni		
8.	Pålegg om tilsvar	0,25
18.	Brev til sivilombudsmannen	1
25.	Stevning	3
26.	Stevning	4,25
august		
13.	Brev til tingretten om sak	2
16.	E-poster om sak	0,25
23.	Fra tingretten	0,25
september		
13.	Ang tilsvar og planleggingsmøte	0,25
15.	Tilsvar og planleggingsmøte	1
19.	Lest dokumenter	1
20.	Planleggingsmøte	1
23.	Rettsbok fra planleggingsmøtet	0,25
24.	Møte ang sak	1
oktober		
05.	Brev til tingretten	0,25
16.	E-poster	0,25
18.	E-poster	0,25
25.	Telefoner med tinglysn og klient	1
27.	Befaring	3
28.	Arbeid med stevning	2
29.	Arbeid med stevning	3,5
30.	Stevning	4,25
31.	Stevning	5,75

Billegg 6

november		
1.	Ferdigstille stevning	2
desember		
11.	Ang tidspunkt hovedforhandling	0,25
20.	Ang innkalling	0,25
2019		
juni		
3.	Ang sak i Kommu estyret	1
7.	Ang sak i tingretten	1
24.	Prosesskriv fra Stiegler	0,5
juli		
6.	Arbeid med prosesskriv	1
7.	Arbeid med prosesskriv	3
8.	Arbeid med prosesskriv	4,25
10.	Arbeid med prosesskriv	1,25
11.	Arbeid med prosesskriv	2,75
12.	Arbeid med prosesskriv	2
13.	Arbeid med prosesskriv	2,25
17.	Arbeid med prosesskriv	1
august		
19.	Saksforberedelse og telefoner	1
21.	Kontakt med vitner	2
22.	Prosesskriv og kontakt med vitner	2,25
23.	Prosesskriv og vitner	1
24.	Møte med vitner	2
26.	Prosesskriv	1,75
28.	Mottatt prosesskriv fra adv Nødtvedt	0,5
29.	Samtale med klient, prosesskriv, kra vom utsettelse	2
31.	Prosesskriv og samtale klient	1,5
september		
1.	Prosesskriv utsettelse	2
2.	Prosesskriv utsettelse	1,5
3.	Prosesskriv	2,25
5.	Samtale med vitner	0,5
oktober		
8.	Planleggingsmøte	1
20.	Prosesskriv	2
23.	Prosesskriv	1
		86

86 timer a kr. 2.500,- + mva = kr. 268.750,00

Retten på din side
Selvikveien 24

5106 Øvre Ervik

6. mars 2020

Prosesskriv
til
Bergen tingrett

Bergen tingretts sak nr. 18-100278TVI-BERG/1

Saksøker: Frode Stien
Nyutløtræ 135
5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Rettshjelper Solfrid Hammersland
Retten på din side
Selvikveien 24
5106 ØVRE ERVIK

Saksøkt: Samnanger kommune v/ordfører
Tyssevegen 217
5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Stiegler v/advokat Dag Nødtvedt
Fortunen 1
5809 BERGEN

Saken gjelder:

Twist om eierskap til vei fra fv. 134 – Nyutløtræ i Samnanger kommune.

Viser til planleggingsmøte den 8. oktober 2019 der det ble avtalt med forberedende dommer at advokat Dag Nødtvedt skulle ta spørsmålet om dekning av kostnader opp med sin klient, se referatet fra planleggingsmøtet side 2.

Undertegnede har fulgt med på Samnanger kommunes nettsider, men ifølge postlistene og innkalling til politiske møter, eksempel Formannskap og Kommunestyret, er ikke spørsmålet om dekning av kostnader sendt til kommunen.

Forutsetningen for at hovedforhandling skulle gå i Bergen tingrett den 21. og den 22. april 2020 var at det var avklart om saken kunne løses i minnelighet. Dette spørsmålet kan ikke få sin avklaring uten at saken først er sendt til kommunen for først administrativ behandling og deretter avgjørelse i de politiske og bevilgende myndigheter.

Det er viktig for klient å vite hvordan det går med spørsmålet om dekning av kostnader.

Den 14. januar 2020, etter mer enn tre måneder og saken ikke er fremmet i de politiske utvalg, sender undertegnede en e-post til advokat Nødtvedt for å vite hva skjer i saken. Advokat Nødtvedt svarer ikke. Den 21. januar sendes en e-post til kommunen for å vite om advokat Nødtvedt fortsatt representerer kommunen. Den 22. januar 2020 kommer da en e-post i retur med opplysning om at advokat Nødtvedt representerer kommunen.

Det tilbys som bevis:

Bilag 1: E-poster om saken den 14. og den 22. januar 2020.

Den 22. januar 2020 svarer advokat Nødtvedt at han har vært opptatt og at jeg må vente på svar.

Jeg sender da e-post tilbake og ber om informasjon om han har sendt spørsmålet om dekning av kostnader videre til kommunen.

Advokat Nødtvedt svarer:

«Du ber om svar vedr noe som angår den interne saksbehandlingen her og hos klienten. Taushetsplikten hindrer at du får svar, og klienten har ingen plikt til å svare. Jeg kommer tilbake til dette når din klients anmodning er ferdigbehandlet.»

Etter dette har det ikke vært gitt informasjon om hvordan det går med min klients anmodning i Samnanger kommune.

Det eneste sporet etter saken i kommunen er at det ble gitt en orientering på Formannskapsmøtet den 20. februar 2020.

Det tilbys som bevis:

Bilag 2: Side 3 og 4 i innkalling til møte i Formannskapet den 20. februar 2020.

Min klient regner da mer at det må bety at sak med spørsmål om dekning av kostnader ikke er sendt Samnanger kommune.

Klient mener det er alvorlig dersom advokat Nødtvedt ikke har fulgt opp det som ble avtalt med forberedende dommer.

Det er ikke tilstrekkelig at spørsmålet diskuteres med administrasjonen idet de mangler myndighet til å bevilge penger. Spørsmålet om dekning av kostnader må tas opp med politiske utvalg som Formannskap og Kommunestyre, og dette ble formidlet av undertegnede under det forberedende rettsmøtet.

Det er nettopp derfor saken ble utsatt helt til april 2020, et halvt år etter rettsmøtet. Min begrunnelse for å ikke ha saken på et tidligere tidspunkt var at saksbehandlingen i kommunen tok tid, og de politiske utvalg måtte få anledning til å forberede saken og fatte en avgjørelse.

Denne siden mener at saksbehandlingen i kommunen viser at spørsmålet om dekning av kostnader ikke kan være tatt opp med kommunen. Se da at det kun var gitt en orientering til Formannskapet den 20. februar 2020 der Formannskapet ble opplyst om tidspunkt for tre pågående saker.

Slik min klient oppfatter dette, har ikke advokat Nødtvedt fulgt opp det som ble avtalt med forberedende dommer.

Da saken ikke er behandlet i Samnanger kommunestyre slik forutsatt på det forberedende rettsmøtet, og slik behandling tar tid, vil det ikke la seg gjøre å få en avgjørelse i god tid før hovedforhandling den 21. og den 22. april 2020.

Av prosessøkonomiske grunner ber Frode Stien om at saken utsettes inntil advokat Nødtvedt har sendt forespørsel om dekning av kostnader til Samnanger kommune for avgjørelse i Samnanger kommunestyre slik avtalt med dommer Langeland. Kommunestyret må få uttale seg. Det vil også være behov for å diskutere spørsmålet om saken skal gå som planlagt etter at kommunen har fattet en avgjørelse.

Min klient har forholdt seg til at advokat Nødtvedt rettet seg etter det som ble avtale med forberedende dommer og sendte saken til kommunen for den behandling. Det at advokat Nødtvedt ikke har sendt saken videre til politisk behandling som avtalt, har kostet min klient penger. Dette er noe som vil bli krevd dekket dersom saken skal behandles i tingretten.

Klient ber om at tingretten anmoder advokat Nødtvedt, eventuelt, dersom det er mulig - gir advokat Nødtvedt pålegg - om å sende spørsmålet om dekning av kostnader til Samnanger kommune.

Med vennlig hilsen

Solfrid Hammersland

Solfrid Hammersland
Jurist, revisor, rettshjelper og megler
Kontor 55 33 02 29 - mobil 483 52 285
rett@fikset.no
Retten på din side
Selvikveien 24
5106 Øvre Ervik

Vedlegg:

- Bilag 1: E-poster om saken den 14. og den 22. januar 2020.
- Bilag 2: Side 3 og 4 i innkalling til møte i Formannskapet den 20. februar 2020.

----- Forwarded Message -----

Subject:Re: SV: SV: Restandse 18/1024

Date:Wed, 22 Jan 2020 15:35:00 +0100

From:Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>

To:Dag Nødtvedt <Dag.Nodtvedt@stieglerwks.no>

Hei.

Når kravet er sendt til Samnanger kommune, så er det en forvaltningssak som skal journalføres med rett til innsyn.

Du har i tidligere skriv, blant annet til Fylkesmannen, bedt om at alle henvendelser om innsyn hos kommunen sendes deg "for å få en rasjonell behandling", se vedlegget side 2.

Da ber vi om innsyn i alle dokumentene i forvaltningssaken du nevner under.

Mvh Solfrid Hammersland

----- Forwarded Message -----

Subject:SV: SV: Restandse 18/1024

Date:Wed, 22 Jan 2020 14:07:01 +0000

From:Dag Nødtvedt <Dag.Nodtvedt@stieglerwks.no>

To:Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>

CC:Hilde-Lill Våge <HLV@samnanger.kommune.no>

Solfrid Hammersland

Du ber om svar vedr noe som angår den interne saksbehandlingen her og hos klienten.

Taushetsplikten hindrer at du får svar, og klienten har ingen plikt til å svare.

Jeg kommer tilbake til dette når din klients anmodning er ferdigbehandlet.

Bilag 1
1/6

Jeg kan ikke tidfeste utover at det tas snarest mulig

Med vennlig hilsen

Dag Nødtvedt

Advokat/Partner

Stiegler WKS Advokatfirma AS
Fortunen 1, Pb. 1124 Sentrum, 5809 Bergen

Telefon: + 47 55 21 54 07/47 90 69 90 61.
E-post : dn@stieglerwks.no

StieglerWKS.no

CONFIDENTIALITY NOTICE:

This e-mail may contain confidential, privileged information and is intended only for the individual named herein. If you are not the correct addressee you should not disseminate, distribute copy or otherwise make use of this message. Please notify the sender immediately if you have received

Fra: Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>
Sendt: 22. januar 2020 13:00
Til: Dag Nødtvedt <Dag.Nødtvedt@stieglerwks.no>
Emne: Re: SV: Restandse 18/1024

Hei.

Jeg ba deg om svar den 14. januar 2020 kl. 14.47, se under. Du hadde ikke svart den 21. januar 2020 kl. 16.56. Det er mer enn en uke uten svar.

Dersom noen er opptatt får jeg tilbakemelding om at de ikke er på kontoret, se e-posten din under sendt meg den 15. november 2019 kl. 12.34.

Jeg har ikke fått et slikt svar fra deg, og jeg har heller ikke svar fra deg på en uke. Da må du regne med at jeg spør kommunen om du fortsatt er deres advokat.

Så er det ikke i tråd med god advokatskikk å unnlate å svare, og heller ikke at jeg skal måtte vente så lenge på svar på spørsmålet under.

Når det er avtalt med dommer at du skal sende henvendelsen videre til kommunen til behandling der, da ber jeg enda en gang om å få vite om du har fulgt avtalen.

Mvh Solfrid Hammersland

----- Forwarded Message -----

Subject:Re: VS: Stien - Samnanger kommune

Date:Tue, 14 Jan 2020 14:47:54 +0100

From:Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>

To:Dag Nødtvedt <Dag.Nodtvedt@stieglervks.no>

Hei.

Viser til avtale på planleggingsmøtet den 8. oktober 2019 der det heter at du skal ta spørsmålet om dekning av min klients kostnader opp med kommunen, se vedlegget.

Viser også til mitt prosesskriv av den 15. november 2019 der du gjøres oppmerksom på at det var avtalt med tingretten at det var du som skulle ta spørsmålet om dekning av kostnader opp med kommunen.

Jeg ber om å få vite om du har sendt henvendelsene mine av den 23. oktober 2019 og den 15. november 2019 videre til Samnanger kommune.

Mvh Solfrid Hammersland

----- Forwarded Message -----

Subject:Automatisk svar: Emailing: 15 november 2019 - Prosesskriv.pdf

Date:Fri, 15 Nov 2019 12:34:21 +0000

From:Dag Nødtvedt <Dag.Nodtvedt@stieglervks.no>

To:Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>

Jeg er utenbys i en rettssak til lørdag 16.11.19.

Emailer vil bli forsøkt besvart innimellom.

Haster det bes du ringe sentralen her på 55 21 54 00, så vil de hjelpe deg.

Mvh

Dag Nødtvedt

advokat

On 22.01.2020 12:28, Dag Nødtvedt wrote:

Solfrid Hammersland

Du sendte email hertil 14.01.20.

Du må vente på svar herfra.

Forrige uke var jeg utenbys i hovedforhandling 3 dager, og det blir nye de neste ukene.

Du får svar herfra så snart din forespørsel er behandlet.

Med vennlig hilsen

Dag Nødtvedt

Advokat/Partner

Stiegler WKS Advokatfirma AS
Fortunen 1, Pb. 1124 Sentrum, 5809 Bergen

Telefon: + 47 55 21 54 07/47 90 69 90 61.

E-post : dn@stieglerwks.no

StieglerWKS.no

CONFIDENTIALITY NOTICE:

This e-mail may contain confidential, privileged information and is intended only for the individual named herein. If you are not the correct addressee you should not disseminate, distribute copy or otherwise make use of this message. Please notify the sender immediately if you have received

Fra: Solfrid Hammersland <rett@fikset.no>

Sendt: 22. januar 2020 11:31

Til: Hilde-Lill Våge <hilde-lill.vaage@samnanger.kommune.no>

Kopi: Dag Nødtvedt <Dag.Nodtvedt@stieglerwks.no>

Emne: Re: Restandse 18/1024

Hei.

Jeg har sendt e-post til den oppgitte e-postadressen men får ikke svar.

Mvh Solfrid Hammersland

On 22.01.2020 11:02, Hilde-Lill Våge wrote:

Eg viser til din forespurnad om Dag Nødtvedt v/Stiegler er Samnanger kommune sin advokat.

Eg kan stadfeste at Dag Nødtvedt er kommunen sin advokat i flere saker og har epost:

Dag.Nodtvedt@stieglerwks.no

Med helsing
Hilde-Lill Våge
Leiar samfunnsutvikling

56587422 / 95120542

Eg gjer merksam på at dette ikkje er ei privat e-postadresse; både inngåande og utgåande epost vert vurdert for journalføring i kommunen sitt sak- og arkivsystem.

SAMNANGER KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Sakshandsamar: Marianne Soleng	Arkivkode: FE-033
Arkivsaksnr: 20/149	Løpenr: 20/1494
Sakstype: Politisk sak	

SAKSGANG

Styre, utval, komité m.m.	Møtedato	Saksnr
Formannskapet	20.02.2020	001/2020

Faste saker

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

- Møteinnkallinga og saklista vert godkjent.
- Delegerte vedtak/referatsaker vert tekne til orientering.

Oversikt over faste saker:

Godkjenning av innkalling og sakliste.
Eventuelle merknader til protokoll frå førre møte.
Delegerte vedtak/referatsaker.
Utvalet sitt kvarter.

Diverse informasjonssaker:

Tvist Rolvsvåg

Påstand om at Samnanger kommune har bråte avtale og krav om erstatning for dette. Sak har vore i Tingretten der utfall var at sak er forelda. Saka er anka til lagmannsretten og skal handsamast 2. mars 2020.

Tvist Nyutløtrævegen

Påstand om at Samnanger kommune står som eigar av veggrunnen. Sak skal til Tingretten for handsaming 21. april 2020.

Tvist Krekavegen

Påstand om at Samnanger kommune ikkje har levert tilstrekkeleg med vatn og krav om erstatning. Sak skal til Tingretten og dato for handsaming er ikkje fastlagt.

Trafikksikringstiltak Ådland

Tiltak skal prosjekterast i samarbeid mellom Samnanger kommune og Fylkeskommune. Tiltak planlagt utført i 2021.

Bilag 2
1/2

4 av 32

Gangveg Hagabotnane

Tiltak startar opp vinteren 2020 og er klar vår 2020.

Kraftoverføring Norsk sokkel

Samnanger kommune ventar på at NVE skal legge saka ut til høyring.

Strand Teigavika ved Bjørkheim

Tiltaket skal på anbod vinteren 2020 og etter planen blir prosjektet fullført i 2020.

Utvikling Fossen bratte og Gang-/ sykkelveg i Eikedalen

Forprosjekt skal gjennomførast i 2020 og det blir inngått kontrakt med rådgivar vinteren 2020.

Gjennomføring av forprosjekt sjåast i samanheng med utforming av reguleringsplan for VA og gang-sykkelveg i Eikedalen.

Legevaktsavtale Bjørnafjorden kommune vs utgreiing om legevakt Arna

Samnanger kommune er i kontraheringsfase for ny legevaktsavtale med Bjørnafjorden kommune der mellom anna vilkår for oppseiing er eit års varsel. Utgreiing om legevakt i Arna vil tidlegast kunne starte etter at Vaksdal kommune har avgjort om dei blir med på utgreiingsarbeidet (sak skal handsamast i kommunestyremøte 25. mars).

Granskingsrapport barnevern, del 2

Saka kjem til handsaming i kommunestyremøte 5. mars 2020.

Eldrecafe Samnangerheimen

Eldrekafeen er open kvar 14. dag, transport fungerer og det er kome gode tilbakemeldingar for dette tiltaket.

VA-leidning Haukanestunellen

Vegvesenet skal framover gjennomføre tilsvarande oppgraderingsarbeider i Haukanestunellen som i Hagaåstunellen. I den samanheng er det mogeleg å samstundes skifte ut eksisterande vassledning i tunellen, men dette har ein betydeleg kostnad. Eksisterande vassledning vart lagt ned i 1980 og det er viktig å få avklart om dette er eit naudsynt tiltak eller ikkje.

Breibandsutbygging i Samnanger

Kommunen har fått tilsegn frå fylkeskommunen om 900 000 kroner i tilskot til vidare utbygging av breiband. Det kan kanskje også vera moglegheit for å få meir midlar enn dette. Aktuelle utbyggingsområde er strekninga Ytre-Tysse – Gaupholm – Øpstebø – Utskot og strekninga Hisdal – Trengereidfjord.

Referatsaker:

- Henvendelse frå Bergen vann KF
- Bading for elevar etter innføring av den nye fagplanen
- Årsrapport for sal- og skjenkekontrollen 2019
- Anbud branntankbil

Retten på din side
Selvikveien 24

5106 Øvre Ervik

13. mars 2020

Prosesskriv
til
Bergen tingrett

Bergen tingretts sak nr. 18-100278TVI-BERG/1

Saksøker: Frode Stien
Nyutløtræ 135
5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Rettshjelper Solfrid Hammersland
Retten på din side
Selvikveien 24
5106 ØVRE ERVIK

Saksøkt: Samnanger kommune v/ordfører
Tyssevegen 217
5650 TYSSE

Prosessfullmektig: Advokatfirmaet Stiegler v/advokat Dag Nødtvedt
Fortunen 1
5809 BERGEN

Saken gjelder:

Tvist om eierskap til vei fra fv. 134 – Nyutløtræ i Samnanger kommune.

Viser til mitt prosesskriv av den 6. mars der en ber om utsettelse av saken samt at en ber om at advokat Dag Nødtvedt tar spørsmålet om dekning av kostnader opp med de som har myndighet i Samnanger kommune.

Viser også til advokat Dag Nødtvedt sitt prosesskriv den 9. mars 2020 der han fremhever at han ikke har lovet å sende saken til behandling i Samnanger kommunestyre. Han skriver at kravet om dekning av kostnader har vært til behandling i kommunen, og at svaret er negativt.

Dette må være feil avgjørelse idet det er Samnanger kommunestyre som behandlet budsjettvedtaket i 2016, og det var Kommunestyret som fattet vedtak om kommunalisering av veien i 2019.

Det går fram av Samnanger kommunes delegasjonsreglement, punkt 1.1.09 at det er Samnanger kommunestyre som avgjør:

«Saker om konsesjoner eller avtaler om leveransar, bruksrettar eller særlege råderettar som anten bind kommunen for meir enn 5 år eller har mykje å seia for kommunen sin økonomi. Slike saker er likevel delegerte til personal- og økonomiutvalet når verdien der er tale om er lågare enn kr. 1 mill.»

Det tilbys som bevis:

Bilag 1: Side 3 og 4 i Samnanger kommunes delegasjonsreglement.

Dette betyr at ingen andre enn Samnanger kommunestyre - eller eventuelt Personal- og økonomiutvalget - har anledning til å avgjøre spørsmålet om dekning av kostnader til saksøker.

Advokat Dag Nødtvedt skriver at kommunen har besluttet at krav om dekning av kostnader er negativt.

Det fremholdes igjen at spørsmålet om dekning av kostnader ikke er lagt fram for verken Formannskapet, Personal- og økonomiutvalget eller for Samnanger kommunestyre.

Konsekvensen er at den - eller de - som har besluttet at kostnader ikke skal dekkes, de mangler myndighet til å fatte denne beslutningen. Se delegasjonsreglementet punkt 1.1.09. Dette skal advokat Nødtvedt være kjent med.

Da spørsmålet om dekning av kostnader er ennå ikke forelagt for de bevilgende myndigheter i Samnanger kommune, er spørsmålet heller ikke gyldig avgjort.

Saksøker har ingen annen mulighet for å ivareta sine interesser enn å kreve at saken utsettes.

Slik denne siden ser det, er årsaken til utsettelsen også denne gang forårsaket av forsømmelsene fra Samnanger kommunes prosessfullmektig. Det vil få betydning for kravet om dekning av sakskostnader.

Saksøker ber om en snarlig tilbakemelding om at saken utsettes, samt at advokat Dag Nødtvedt bes om / pålegges å legge fram spørsmålet om dekning av kostnader for Samnanger kommunes ansvarlige myndigheter snarest.

Dersom retten skulle velge å fatte en beslutning angående spørsmålet om å avvise saken, vil det bli krevd dekket kostnader i anledning avvisningsspørsmålet. En ser imidlertid at det kan bli nødvendig med flere prosesskriv enn dette. En ber derfor om å få en frist for innsendelse av kravet om sakskostnader.

Med vennlig hilsen

Solfrid Hammersland

Solfrid Hammersland
Jurist, revisor, rettshjelper og megler
Kontor 55 33 02 29 - mobil 483 52 285
rett@fikset.no
Retten på din side
Selvikveien 24
5106 Øvre Ervik

Bilag 1: Side 3 og 4 i Delegasjonsreglementet hos Samnanger kommune.

1 KOMMUNESTYRET.

§ 1.0 Overordna mynde.

Kommunestyret er kommunen sitt øvste politiske organ med overordna ansvar for heile verksemda til kommunen. Kommunestyret skal på grunnlag av prinsipp og temadebattar velja satsingsområde og prioritera tiltak.

§ 1.1 Saker kommunestyret avgjer sjølv.

Kommunestyret tek sjølv avgjerd i desse sakene:

- 1.1.01** Saker om val til faste kommunale utval, og elles andre utval når myndet ikkje er lagt til andre. Saker om val av kontrollutval og ordning av revisjonen, mottaking av rekneskapsutgreiingar og utgreiingar om drifta, og her under gje eller tilrå aktuelle godkjenningar.
- 1.1.02** Saker om delegering av kommunal mynde til faste kommunale utval, til styre eller råd for kommunal verksemd eller til interkommunalt styre for verksemd som er sett til å løysa kommunale/interkommunale oppgåver. I samband med førehavinga av årsmeldinga vert delegeringa av mynde evaluert.
- 1.1.03** Saker om reglement for kommunale politiske organ.
- 1.1.04** Kommuneplanen sin langsiktige del og handlingsprogrammet til denne, her under økonomiplan, årsbudsjett med skattevedtak, avgiftsvedtak, eigenbetalingsvedtak og låneopptaksvedtak. Kommunestyret skal elles, gjennom temadebattar, sikrast tidleg innverknad på dette planarbeidet.
- 1.1.05** Saker som gjeld opptak av kommunale lån.
- 1.1.06** Saker om nye tiltak eller endringar i eksisterande tiltak, når desse går ut over vedtekne økonomiske rammer eller overordna planar.
- 1.1.07** Årsrekneskap og årsmelding for kommunen.
- 1.1.08** Saker om å kjøpa, avhenda, makeskifta eller pantsetja fast eigedom, og saker om å gje frå seg eller hefta bort rettar i fast eigedom. Slike saker er likevel delegerte til personal- og økonomiutvalet når eigedomen eller rettane har ein verdi på mindre enn 1 mill. kroner. Når kommunestyret sjølv har vedteke at ein bestemt eigedom skal kjøpast, avhendast eller heftast bort og ikkje sjølv har fastsett prisen, er mynde til å gjera dette delegert til personal- og økonomiutvalet. Mynde til å kjøpa, avhenda eller festa bort, og til å fastsetja pris, har personal- og økonomiutvalet også når det gjeld gjennomføring av vedtak kommunestyret har gjort.

Vedlegg 1

- 1.1.09** Saker om konsesjonar eller avtalar om leveransar, bruksrettar eller særlege råderettar som anten bind kommunen for meir enn 5 år eller har mykje å seia for kommunen sin økonomi. Slike saker er likevel delegerte til personal- og økonomiutvalet når verdien det er tale om er lågare enn kr. 1 mill.
- 1.1.10** Saker om å garantera for andre sine økonomiske plikter.
- 1.1.11** Godkjenning av reguleringsplanar.
- 1.1.12** Tilsetjing av administrasjonssjef.
- 1.1.13** Saker om arbeidsvilkår og godtgjersle for kommunale tillitsvern.
- 1.1.14** Eventuelle andre saker der lov krev det eller saka sin art gjer det naturleg at kommunestyret sjølv tek avgjerd.
- 1.1.15** Delegasjonsreglementet må opp til drøfting, evt. revisjon ein gong i løpet av kommunestyreperioden, helst midt i perioden.

2 DELEGASJON TIL PERSONAL- OG ØKONOMIUTVALGET

§ 2.0 Val og samansetting.

Personal- og økonomiutvalet består av 5 medlemmer med varamedlemmer valde for den kommunale valperioden.

Medlemmane i personal- og økonomiutvalet skal veljast av og mellom medlemmane i kommunestyret ved høvetalsval. Ordførar og varaordførar er høvesvis leiar og nestleiar.

§ 2.1 Hovudregel.

Personal- og økonomiutvalet har mynde til å ta avgjerd på vegne av kommunestyret eller leggja til rette dei sakene som ligg til personal- og økonomiutvalet sitt naturlege arbeids- og ansvarsområde og som kommunestyret ikkje har delegert til andre (forvaltningsstyre, administrasjonssjef) eller teke unna retten til å avgjera sjølv. Det same gjeld vedtak som vert gjort med heimel i særlov dersom lova opnar for delegering til anna organ enn kommunestyret sjølv, og lova ikkje har andre reglar som går framom.

§ 2.2 Arbeids- og ansvarsområde.

Personal- og økonomiutvalet skal:

- 2.2.01** Leggja til rette for og følgja opp gjennomføringa av kommuneplanen sin langsiktige del og handlingsprogrammet med økonomiplan. Det skal leggjast særleg vekt på vedtekne satsingsområde.

19. NOV. 1960

GvK/NS.

A v l e v e r i n g .

Bygdeveganlegget Illelid - Nyutløstrø i Samnanger er fullt ferdigbygd og gruset. Der gjenstår ingen arbeider. Anlegget begynner i bygdevegen Haga - Grønnsdal og ender oppe på Illelid.

Hele anlegget er 1.230 m langt med kjørebredde 2,5 m og kurveutvidelser. Største stigning er 135‰. Der er ingen broer på anlegget. Grindene skal fjernes når fylkesvegstyret krever det.

Hele anlegget overtakes hermed av kommunen til vedlikehold fra dags dato.

Tysse, den 5. november 1960.

Mons Tveit
ordfører

S. Sand
lensmann

G.F.v. Krogh
avd.ingeniør

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Statsråden

Alle Norges kommuner

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

2019/1956-82/FD V 2/MPR

03.04.2020

Orientering til kommunene om endrede rammer for markeringen 8. mai

Frigjørings- og veterandagen 8. mai er en dag hvor vi hedrer alle veteraner fra andre verdenskrig fram til dagens internasjonale operasjoner. I jubileumsåret 2020 ville det normalt vært på sin plass å hedre dem som gjorde en særlig innsats for fred og frihet under den andre verdenskrig og dem som sterkest fikk føle krigens konsekvenser. Dessverre er ikke 2020 et normalt år.

Vi står overfor en uforutsigbar og krevende tid i Norge, Europa og verden. Covid-19-viruset spres med høy hastighet. Det er svært viktig at vi alle tar del i den nasjonale dugnaden og bidrar til å forhindre smittespredning, ikke minst av hensyn til de risikogruppene som er særlig utsatt for denne sykdommen. På bakgrunn av dette har regjeringen besluttet å avlyse hovedstadens 75-årsmarkering i sin planlagte form. Det vil heller ikke være regjeringsdeltakelse i de lokale arrangementene rundt om i landet.

Det er opp til den enkelte kommune å avgjøre hvordan frigjørings- og veterandagen skal markeres lokalt. Likevel vil jeg oppfordre alle til å ta en grundig vurdering av situasjonen og justere ambisjonsnivået i henhold til de føringer og råd som er gitt av helsemyndighetene. Fra nasjonalt hold vil budskapet om frigjørings- og veterandagen først og fremst bli formidlet gjennom TV og digitale medier. Jeg oppfordrer kommunale og private arrangører til også benytte disse kommunikasjonsmidlene for å gi heder til dem som har gjort en innsats for å bevare våre nasjonale verdier, under andre verdenskrig og i internasjonale operasjoner.

Med hilsen

Fra: Postmottak@fd.dep.no
Sendt: fredag 3. april 2020 13:01
Til: Postmottak Samnanger
Emne: Saksdokument fra Forsvarsdepartementet - kopi
Vedlegg: Brev til kommuner orientering om endrede rammer 8. mai.PDF

Forsvarsdepartementet

Vår ref: 2019/1956 - 82
Dato: 03.04.2020

Brev til kommuner orientering om endrede rammer 8. mai

KOPI

Hilsen

Magnus Prestaasen,
førstekonsulent
Seksj for iverksetting og styring av personell- og kompetansepolitikk

Fra: Dagstad, Bjørnar <bjodag@kvam.kommune.no>
Sendt: tirsdag 24. mars 2020 10:01
Til: aslaug.akre@ullensvang.kommune.no; Hopperstad, Thore;
jan.austrheim@voss.kommune.no; lars.e.sjotun@voss.kommune.no; Lin
Tove Thomassen; Marianne Soleng; Mugaas, Brynjulf; Teigen, Gunn Sissel;
Tove Bruvik Erdal
Emne: Sals- og skjenkekontrollen status i krisetiden

Hei alle sammen! Håper det står etter forholda bra til.

Eg ville berre melde det som sikkert er opplagd, at fram til krisa er over, vert det ikkje gjennomført nokre kontrollar, verken av tobakk eller sal av alkohol. Skjenkekontroll er jo ikkje naudsynt, sidan dei aller fleste skjenkeplassane er stengd. Me kunne sjølvsagt reist på kontroll av butikk, og eventuelle restaurantar, men med tanke på at me skal vera mest mogleg sosialt isolerte, vil eg ikkje risikere at ein kontrollør vert smitta på jobb.

Me har ikkje permittert kontrollørane, då beskjeden er at kommunen ikkje skal permittere, for då flyttar me berre problema over på andre offentlege etatar.

Om nokon har innspel til kva me har vald å gjera, er det berre å melde til meg. Også håper me sjølvsagt at me kan returnere til normalsituasjonen om ikkje alt for lang tid.

Med helsing
Kvam herad

Bjørnar Dagstad

Leiar, eining for alkohol og servering
Telefon: 56 55 30 00 (89 dir)
E-post: bjodag@kvam.kommune.no
Kvam herad – www.kvam.no

GULATING LAGMANNSRETT**DOM**

Avsagt: 07.04.2020

Saksnr.: 19-045651ASD-GULA/AVD1

Dommere:

Førstelagmann
Lagmann
Ekstraordinær
lagdommer

Magni Elsheim
Guri Elisabeth Molven
Bjørn Lillebergen

Ankende part	Rolvsvåg Industrihavn AS	Solfrid Hammersland
Ankemotpart	Samnanger kommune	Advokat Aksel Kayser

DOM

Saken gjelder spørsmål om foreldelse av diverse krav knyttet til mislighold av kontrakt og krav om erstatning utenfor kontraktsforhold.

Bergen tingrett avsa 27.11.2018 dom med slik domsslutning:

1. Rolvsvåg Industrihavn AS sitt krav om leievederlag for teknisk bygg fra 17. oktober 2014 og frem til 30. april 2017 mot Samnanger kommune er ikke foreldet.
2. Samnanger kommune frifinnes for øvrige krav.

Rolvsvåg Industrihavn AS (heretter ankende part) har anket dommen, domsslutningen pkt. 2. Anken oppfattes å gjelde bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.

Samnanger kommune (heretter ankemotparten eller kommunen) har inngitt tilsvaer og avledet anke. Den avledede anken gjelder domsslutningens pkt. 1. Ankende part har under saksforberedelsen anført at den avledede anken skal avvises. Denne anførselen ble frafalt under ankeforhandlingen.

Ankende parts prosessfullmektig er rettshjelper. Hun ble ved forberedende dommers beslutning av 19.08.2019 gitt samtykke til å opptre som prosessfullmektig for lagmannsretten, jf. domstoloven § 218 fjerde ledd, jf. tvisteloven § 3-3 fjerde ledd.

Sakens bakgrunn:

I tingrettens dom er det på side 2-4 gitt slik redegjørelse om sakens bakgrunn:

Rolvsvåg Industrihavn AS («saksøker») og Samnanger kommune («saksøkte» eller «kommunen») inngikk den 9. mars 2009 avtale om leie av kai på Rolvsvåg i Samnanger kommune. Avtalen regulerte de nærmere vilkårene for utleie, drift og investeringer på kaien i leieperioden. Ifølge leieavtalens punkt 7 «Varighet», skulle leieavtalen gjelde for en periode på 5 år fra 1. januar 2009. Leien var satt til 200.000 kroner per år.

I løpet av de to første årene gjorde saksøker en rekke investeringer på eiendommen. Det ble blant annet i 2011 oppført et servicebygg og et teknisk bygg for å huse strøm og vann, som begge skulle benyttes i forbindelse med driften av kaien.

I 2010 oppstod det konflikt mellom partene. Saksøker tilbakeholdt leie både i 2010 og 2011 som følge av en rekke påståtte kontraktsbrudd fra saksøktes side. Det ble blant annet anført at saksøkte ikke hadde levert tilstrekkelig vann og strøm for at saksøkte kunne drive kaien slik forutsatt i avtalen. På denne bakgrunn valgte saksøkte å heve kontrakten i brev av 6. februar 2012 som følge av manglende betaling av leie. Saksøker ble gitt frist til å rydde

kaiområdet og tomten innen 1. april 2012. Saksøkte begrunnet hevingen nærmere i brev av 12. april, hvor følgende fremgikk:

«Grunnvilkåret om vesentlig mislighold er oppfylt, og begrunnes slik:

- manglende leieinnbetaling
- brudd på leieavtalens pkt. 3.2 og 4.2
- samt brudd på leiekontraktens bi-forpliktelser, jf. møtereferat fra 25. april 2008
- brudd på tomtekjøpsavtalens pkt. 8 om videresalg.

Frist for opprydding av kaiområdet den 1. april d.å. er oversittet.

Kommunen har ikke mottatt tilbakemelding overhodet på de forhold som er påpekt. I tråd med leieavtalens pkt. 10 om forhandlinger, ber jeg i første omgang å bli kontaktet tilbake for nærmere avtale rundt hevingsoppgjøret.

Det understrekes at det er påkrevet med Deres umiddelbare reaksjon.»

Saksøker fremmet innsigelser til hevingserklæringen i brev av 31. mai 2012. Det ble igjen anført at kommunen ikke hadde levert i tråd med avtalen, og saksøker krevde i den forbindelse deler av leien tilbakebetalt. Videre ble det fremholdt av kommunen hadde skiftet lås på det tekniske bygget som huset vann og strøm, uten å overlevere nøkkelen til saksøker, og at saksøker derfor ikke hadde hatt anledning til å drive kaien. Den 6. juni mottok saksøkte også fakturaer for to tilfeller der saksøkte angivelig har benyttet kaien urettmessig og uten saksøkers samtykke. Nevnte krav ble senere opprettholdt i brev av 17. september 2012.

Den 5. september 2012 henvender saksøkte seg igjen til saksøker via brev med frist til 20. september for å fravike kaien. Videre ble det varslet om at området ville bli avsperrert når fristen løp ut.

Den 17. oktober 2012 valgte saksøkte å brenne trevirket som lå igjen på kaien etter saksøker. Saksøker bestred at saksøkte hadde adgang til å brenne trevirket. Det ble fremholdt at tvervirket hadde en salgsverdi, og faktura for det påståtte skadeverket ble sendt til saksøkte den 24. oktober 2012.

I brev av 9. april 2013 fremmet saksøker v/advokat Pilskog krav om å få kjøpe kaien. Kravet hadde blitt fremmet av saksøker også tidligere, blant annet i e-post av 7. mai 2012.

Saksøkte avviste kravet om å få kjøpe tomten i brev av 15. april 2013, samt saksøkers erstatningskrav for øvrig. Det ble blant annet vist til at saksøkeren ikke kunne påberope seg rettigheter etter avtalens bestemmelser ettersom avtalen var hevet.

Etter konkursbegjæring fremsatt av Skatt vest, ble saksøker den 10. september 2013 slått konkurs. Boet ble tilbakelevert saksøker sommeren 2014, med formell tilbakelevering av prokura i november 2014. Saksøker tok igjen kontakt med saksøkte, og fikk da opplyst at kaien var utleid til en ny aktør.

Den 27. mars 2017 fremmet saksøker klage til Samnanger forliksråd for erstatning for brenning av trevirket. Forliksrådet innstilte saken i beslutning av 26. juni 2017, ettersom tvistesummen var over kroner 125.000. Saksøkte samtykket ikke til at det ble avsagt dom.

I e-post av 15. mai 2017 opplyste saksøker at de ville fakturere saksøkte 2000 kroner per måned for leie av det tekniske bygget, regnet fra det tidspunktet saksøkte skiftet nøkkel på bygget og således forhindret at saksøker fikk tilgang på strøm og vann. Saksøker oversendte faktura til saksøkte samme dag, pålydende kroner 72.000.

Den 9. oktober 2017 fremmet saksøkeren forliksklage til Samnanger forliksråd med krav om leie for det tekniske bygget. Saksøkte bestred kravet og fremholdt at dette var foreldet. Saksøker mottok i den forbindelse et brev fra forliksrådet den 18. april 2017 hvor saksøker ble gjort oppmerksom på foreldelsesfristen, og bedt om å sende inn dokumentasjon dersom det ble anført at foreldelsesfristen var avbrutt. Forliksrådet kom til at kravet var foreldet, og frifant kommunen. Det ble avsagt dom 22. desember 2017 med følgende slutning:

- «1. Samnanger kommune frifinnes
2. Samnanger kommune tilkjennes sakskostnader med kr 5245,00
3. Oppfyllelsesfristen er to – 2 – uker etter dommens forkynnelsesdato»

Sentralt i saken står også saksøkers kjøp av industritomt gnr. 3, bnr. 99 (heretter omtalt som «industritomten»). Den 27. mai 2009 inngikk saksøkte som selger og Os Skog- og Anlegg AS som kjøper kontrakt om overdragelse av industritomten. Tomten ble deretter overdratt fra Os Skog- og Anlegg AS til saksøker den 6. oktober 2009. Ved stevning av 4. oktober 2012 gikk saksøkte til søksmål mot saksøker med krav om å få tilbakekjøpt industritomten. Saksøkte mente at overdragelsen fra Os Skog- og Anlegg AS til saksøker var i strid med kontrakten inngått mellom førstnevnte og saksøkte. Den 11. mars 2013 ble partene enige om at saken skulle stanses, under henvisning til at tomten var besluttet tvangssolgt. Tvangssalget ble gjennomført og eiendommen ble overdratt til ny kjøper 1. august 2013. Saken ble deretter hevet den 29. mai 2015.

Saksøker v/rettshjelper Solfrid Hammersland fremsatte stevning til Bergen tingrett den 26. januar 2018. Saksøkte v/advokat Aksel Kayser innga tilsvaer 16. februar 2018. Saken ble utvidet og stevningen av 26. januar 2018 ble erstattet av stevning 6. mars 2018. Saksøkte innga tilsvaer nummer to 22. mai 2018. I brev av 14. august 2018 besluttet retten å dele opp saken, slik at spørsmålet om foreldelse ville bli behandlet først og i et separat rettsmøte.

Ankende part har påpekt at servicebygg og teknisk bygg på kaiområdet ble oppført i 2008, ikke i 2011. Uten at det er av betydning for sakens utfall, bemerker lagmannsretten at det korrekte synes å være 2011, jf. bl.a. opplysningene i forliksklagen ankende part sendte til forliksrådet 9. oktober 2017. Utover dette hadde ikke partene innvendinger mot tingrettens saksfremstilling, og lagmannsretten legger denne til grunn for sin avgjørelse.

Ankeforhandling ble holdt i Gulating lagmannsrett i Bergen 2. og 3 mars 2020. Partene avga forklaringer, og det ble ført 2 vitner. Det ble foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Ankende parts påstandsgrunnlag

Et grunnleggende spørsmål ved vurderingen av foreldesspørsmålet er hvem som er eier av de faste anlegg og installasjoner på kaiområdet. Det fremgår av leieavtalen at disse tilhører ankende part, og ved avtalens opphør skal overtas av kommunen til bokført verdi, jf. leieavtalens pkt. 5.2. Overtakelse har ikke funnet sted og ankende part er derfor fortsatt eier av de faste anlegg og installasjoner på området. Samnanger kommune kan ikke høres med at de i medhold av lov om hendelege eiedomshøve § 8 er eier. Det følger av § 1 at loven kun gjelder dersom ikke annet er avtalt. I dette tilfellet er spørsmålet regulert i avtale mellom partene, og loven gjelder derfor ikke. Ankende parts rettigheter etter denne avtalen er ikke tapt ved passivitet eller på annen måte.

Ankende part bestrider at noen av kravene er foreldet. Avtalen mellom partene var ment å være varig, og løper fortsatt. Foreldelsesfristen har uansett ikke begynt å løpe for noen av kravene fordi avtalen ikke er gyldig hevet fra kommunens side. Avtalen er hevet av daværende teknisk sjef i kommunen. Etter kommunens delegasjonsreglement har han ikke kompetanse til å inngå eller å heve avtaler på kommunens vegne. De materielle vilkår for heving er uansett ikke oppfylt. Det er kommunen og ikke ankende part som har misligholdt avtalen på flere punkter. Heller ikke manglende betaling av leie for 2012 gir grunnlag for heving. Ankende part ba om betalingsutsettelse 6. februar 2012, samme dag som kommunen sendte hevingserklæring.

Ankende part har som for tingretten anført flere subsidiære påstandsgrunnlag for at foreldelse ikke har inntrådt. Lagmannsretten viser til gjengivelsen i tingrettens dom så langt anførselene er opprettholdt:

Foreldelsesfristen startet først å løpe den 18. april 2017 på grunn av uvitenhet hos saksøker. Saksøker ble først kjent med at kravene kunne foreldes i forbindelse med forliksrådets behandling av kravet for brent trevirke, i brev fra Samnanger forliksråd datert 18. april 2017. Uvitenheten hos saksøkte skyldes den klanderverdige opptreden fra saksøktes side, herunder de mange kontraktsbruddene begått av saksøkte. Det løper da en tilleggsfrist på ett år, jfr. foreldelsesloven § 10.

Videre anføres det at foreldelsen ble avbrutt i anledning stansing av sak fra mars 2013 til 29. mai 2015. Foreldelsesfristen startet derfor å løpe først den 29. mai 2015. Saksøket saksøkte fremmet mot saksøker i 2012 omfattet både kravene knyttet til leie av kai og kravet om tilbakekjøp av industritomten. Kravene omfattet av herværende sak har det følgelig vært reist

søksmål om tidligere, jfr. foreldelsesloven § 15 første ledd. Alternativt anføres det at foreldelsesfristen ble avbrutt ved at saksøker påberopte kravene tilknyttet kaien til motregning i saken om industritomten, jfr. foreldelsesloven § 15 andre ledd bokstav b.

Avslutningsvis anføres det at foreldelsesfristen er avbrutt da saksøkeren har brakt saken inn til avgjørelse av Samnanger Formannskap / Samnanger kommunestyre, jfr. foreldelsesloven § 16. Formannskapet/Kommunestyret har kompetanse til å ta stilling til og avgjøre kravet.

For noen av kravene anføres det at det foreligger ytterligere fristavbrytende forhold. For kravene knyttet til punkt 5.2 i kontrakten anføres det at foreldelse er avbrutt på grunn av at saksøkte i brev av 3. september 2015 erkjente at de skulle overta de faste installasjonene på eiendommen til bokført verdi. Saksøkte har følgelig erkjent at saksøkeren skal ha kompensasjon for sine investeringer på kaien, jfr. foreldelsesloven § 14.

Når det gjelder erstatningskravet knyttet til brent trevirke, ble foreldelsesfristen avbrutt ved at saksøker krevde å motregne sine krav i saken gjennom motregningserklæring av 23. september 2015, jfr. foreldelsesloven § 15 andre ledd bokstav b. Videre anføres det at saksøkte, i e-post av 30. august 2017, har erkjent at kravet ikke er foreldet

Ankende part har i prosedyren for lagmannsretten nedlagt slik korrigert påstand:

1. Retten til å kjøpe kai og kaiområdet er ikke foreldet.
2. Krav om tilbakebetaling av leie er ikke foreldet.
3. Krav om erstatning i anledning krav fra Os Skog AS er ikke foreldet.
4. Krav om som følge av tvangssalg tomt på Rolvsvåg er ikke foreldet.
5. Krav om som følge av leie for kaiområdet er ikke foreldet.
6. Krav om brenning av trevirke er ikke foreldet.
7. Krav om leie for teknisk bygg er ikke foreldet.
8. Krav om dekning av advokatutgifter til advokat og annen økonomisk bistand er ikke foreldet.
9. Kravene knyttet til avtalens punkt 5.2 for investeringer i og på kaien er ikke foreldet.

I alle tilfeller:

Samnanger kommune pålegges å dekke Rolvsvåg Industrihavn AS sine kostnader til juridisk bistand og rettsgebyret både for tingrett og lagmannsrett.

Ankemotpartens påstandsgrunnlag

Også ankemotpartens anførsler er – så langt ankende part har opprettholdt sine anførsler – i det vesentlige de samme som for tingretten. Lagmannsretten finner det i hovedsak tilstrekkelig å vise til tingrettens dom, hvor anførslene er gjengitt slik:

Saksøkte anfører at samtlige krav fremmet av saksøkeren er foreldet etter den alminnelige foreldelsesfristen på 3 år, jfr. foreldelsesloven § 3, jfr. § 2. For alle kravene som er fremmet gjøres det gjeldende at de har oppstått før eller senest 31. desember 2013 og derved er foreldet senest tre år deretter, pr. 31. desember 2016. Det er likevel slik at kravene er foreldet før dette.

Det dreier seg om selvstendige erstatningskrav så vel som kontraktsbaserte krav. I den utstrekning ansvaret hevdes å være deliktansvar løper fristen fra den påståtte skadegjørende handling fant sted. For kontraktsbaserte krav gjelder hovedregelen om mislighold. Ved hevning av avtaleforholdet løper fristen fra hevningserklæring, ettersom dette utgjør et mislighold, jfr. fel. § 3 annet ledd.

For øvrig bestrider saksøkte at det foreligger fristavbrytende forhold.

Uvitenheten til saksøker knytter seg til rettsvillfarelse, og er ikke omfattet av foreldelsesloven § 10. Det løper følgelig ingen tilleggsfrist. Bestemmelsen omfatter kun uvitenhet knyttet til faktiske forhold, herunder kunnskap om fordringen eller skyldneren. Saksøker ble kjent med disse forholdene allerede i tiden mellom 2010-2013.

Saksøkte bestrider at saksøker har fremmet kravene i rettslig prosess tidligere og før forlikssklagen i 2017. Stevningen som ble tatt ut i 2012 gjelder et søksmål reist av saksøkte for tilbakekjøp av industritomten – saken gjelder følgelig en annen søksmålgjenstand og et annet kontraktsforhold. Saken ble aldri utvidet til å omfatte kaien. Kravene i herværende ble verken nevnt eller gjort til gjenstand for motregning i søksmålet som verserte for domstolen den gang. Motregningserklæringen angående erstatning for brenning av trevirket ble fremsatt fire måneder etter at saken var hevet.

Det å innbringe kravet inn for kommunestyret har ikke fristavbrytende virkning, ettersom dette kun er et overordnet organ hos saksøkte. Kommunestyret omfattes ikke av foreldelsesloven § 16.

Avslutningsvis bestrides det at saksøkte på noe tidspunkt har avgitt en fristavbrytende erkjennelse av kravene knyttet til kontraktens punkt 5.2. I brevet som saksøker viser til, av 3. september 2015, fremgår det at det *ikke* er grunnlag for et vederlag for brakkene, og det tekniske bygget og øvrige installasjoner er overhodet ikke nevnt.

Ankende part har for lagmannsretten fremholdt at heller ikke noen av de øvrige subsidiære påstandsgrunnlag kan føre frem.

Til den avledede anke mot tingrettens dom, domsslutningens pkt. 1, har ankemotparten fremholdt at kravet knyttet til teknisk bygg på kaifronten ikke er et leiekrav, men et erstatningskrav som springer ut av kontraktsforholdet. Forholdet reguleres av avtalens pkt.

5.2. Kravet er derfor som de andre krav foreldet tre år fra kontrakten ble hevet, senest tre år etter kontraktens utløpsdato.

Samtlige krav er således foreldet, og saksøkte blir derfor å frifinne for kravene.

Ankemotparten har nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Samnanger kommune frifinnes.
3. Samnanger kommune tilkjennes sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

Lagmannsrettens vurdering:

Lagmannsretten har kommet til at anken blir å forkaste, og at den avledede anken fører frem.

Anken

Lagmannsretten finner det klart at anken ikke kan føre frem, og vil i det alt vesentlige vise til begrunnelsen som er gitt i tingrettens dom, og som i hovedsak er dekkende for lagmannsrettens syn, jf. tvisteloven § 19-6 femte ledd siste setning.

Om de rettslige utgangspunkt for vurderingen av om de krav ankende part har fremsatt er foreldet, uttaler tingretten:

Saksøkeren har fremmet en rekke krav i saken. Det retten skal ta stilling til er om og på hvilket tidspunkt foreldelsesfristen startet å løpe for hvert av kravene som er fremsatt. For det tilfellet at foreldelsesfristen har startet å løpe, må retten ta stilling til om foreldelsesfristen har utløpt, herunder hvorvidt det foreligger fristavbrytende forhold som medfører at kravet likevel er i behold.

Saksøkeren fremholder at samtlige krav springer ut av kontrakten mellom partene, med unntak av ett krav som bygger på erstatning utenfor kontrakt, såkalt deliktansvar. I LG-1991-76 uttalte lagmannsretten følgende om grensedragningen:

”ledesnoren for grensedragningen mellom deliktsansvar og kontraktsansvar blir en vurdering av hvor nær sammenheng det er mellom et fravik fra de kontraktsforpliktelser som er regulert i avtalen, og skaden.”

Retten vil knytte noen kommentarer til dette under hvert krav, ettersom dette får betydning for hvilke regler i foreldelsesloven som kommer til anvendelse.

Retten ser først nærmere på foreldelsesreglene.

Reglene om foreldelse reguleres av lov 18. mai 1979 om foreldelse av fordringer (foreldelsesloven – «fel»). Ifølge fel. § 1 foreldes fordring på penger eller andre ytelser etter loven med mindre annet er lovbestemt. Ifølge fel § 2 er den alminnelige foreldelsesfristen tre år.

For krav som springer ut av kontrakt reguleres foreldelsesfristens utgangspunkt av foreldelsesloven § 3. Foreldelsesloven § 3 nr. 1 og 2 lyder:

*«1. Foreldelsesfristen regnes fra den dag fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.
2. For krav som oppstår ved mislighold, regnes foreldelsesfristen fra den dag misligholdet inntreer.»*

Foreldelsesloven § 3 nr. 2 er en presisering av foreldelsesfristens utgangspunkt for krav som bygger på mislighold av en kontrakt. Den samme regelen kan utledes allerede av hovedregelen i § 3 nr. 1, jf. Ot.prp. nr. 38 (1977–1978) s. 53 og Rt. 2005 s. 16 med videre henvisninger.

Etter vanlig språkbruk vil man med den dagen misligholdet inntreer, normalt sikte til den dagen det rent objektivt foreligger et avvik i forhold til den aktuelle kontraktrettslige forpliktelsen. Bestemmelsen omfatter alle type mislighold, jfr. Rød, «Foreldelse av fordringer», 3. utg. s. 164.

Tidspunktet etter bestemmelsen er objektivt bestemt. Det vil si at fristen begynner å løpe selv om fordringshaveren ikke kjente til eksistensen av sin fordring eller misligholdet. Bestemmelsen må imidlertid ses i sammenheng med fel. § 10, som er påberopt av saksøker, og som retten vil komme nærmere tilbake til nedenfor.

Når det er tale om erstatning utenfor kontrakt, reguleres foreldelsesfristens utgangspunkt av fel. § 9, som fastsetter at foreldelse inntreer tre år *«etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige»*.

Foreldelsesfristen løper uavbrutt til foreldelse inntreer med mindre den avbrytes gjennom fristavbrytende forhold, for eksempel ved at det tas rettslige skritt mot skyldneren eller gjennom erkjennelse fra rett skyldner. De fristavbrytende forholdene er regulert i foreldelsesloven §§ 14 til 19, og saksøker har påberopt flere av disse bestemmelsene. Retten vil behandle bestemmelsene under de kravene det er anført. Fristavbrytende forhold som får betydning for alle kravene, vil bli behandlet til slutt.

Foreldelsens virkning reguleres av fel. § 24, hvor det fremgår at fordringshaveren ved foreldelse taper *«sin rett til oppfyllelse»*.

Saksøkeren hevder prinsipielt at foreldelsesfristen for samtlige krav aldri har startet å løpe ettersom kontrakten enda ikke er kommet til opphør da den ikke er gyldig hevet. Hvorvidt kontrakten fortsatt løper, herunder hvorvidt hevingen var rettmessig, er en del av sakens

materielle side, som retten ikke skal ta stilling til i herværende dom. Retten legger saksøkers pretensjoner til grunn for å kunne ta stilling til foreldelsesspørsmålet. Retten vil likevel presisere innledningsvis, som det fremgår av gjennomgangen ovenfor, at utgangspunktet for foreldelsesfristen for kontraktskrav er når fordringshaveren tidligst har rett til å kreve oppfyllelse, eventuelt fra det tidspunktet misligholdet inntreffer. Alternativt, dersom det er tale om erstatningskrav utenfor kontrakt, den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige. Foreldelsesfristens utgangspunkt knytter seg følgelig ikke til når kontrakten som sådan kommer til opphør.

Lagmannsretten kan med en reservasjon tiltre tingrettens redegjørelse. Det er riktig at spørsmålet om leiekontrakten er gyldig hevet er et materielt spørsmål som ikke skal behandles ved avgjørelsen av foreldelsesspørsmålet. Lagmannsretten kan imidlertid ikke se at det innebærer at man for å avgjøre spørsmålet foreldelse skal legge ankenes parts pretensjon om ugyldighet til grunn, slik tingretten uttaler. Ankemotparten hevet leiekontrakten 6. februar 2012, og foreldelsesfristen løper fra hevingstidspunktet, uavhengig av om hevingen materielt sett er gyldig eller ikke. Noen betydning for tingrettens avgjørelse har forutsetningen ikke hatt. Ved vurderingen av foreldelse av det enkelte krav har tingretten tatt utgangspunkt i hevingstidspunktet.

De enkelte krav

Lagmannsretten behandler de enkelte krav i den rekkefølge de er inntatt i ankens parts påstand. Dette gjelder ikke det forhold den avledede anken gjelder, påstandens pkt. 7, krav om leievederlag for teknisk bygg.

Tingretten har gitt slik begrunnelse for sin avgjørelse av kravene i påstandens pkt. 1-6 og 8-9:

1. Kravet om å kjøpe kaien og kaiområdet

Saksøkeren har fremmet krav om å i medhold av kontraktens punkt 5.3 få kjøpe kaien fra saksøkte til en pris på 1,5 millioner NOK. Punkt 5.3, «Kjøp av kai og kaiområde», lyder som følger:

«Dersom partene i løpet av leigeperioden finn det føremålstenleg, skal R.I. få tilbod om å kjøpa kai og kaiområde slik det framstår pt. til ein pris lik S.k. sin investerte kostnad. [...]»

Det er lagt til grunn i forarbeidene til foreldelsesloven, rettspraksis og juridisk teori at løsningsretter omfattes av foreldelsesloven, jfr. Røed, «Foreldelse av fordringer», 3. utg. s. 123-124 med videre henvisninger, og Or.prp.nr 38 (1977-1978) s. 50-52, hvor følgende fremgår:

«Det er uten betydning hva slags ytelse fordringen går ut på, f eks penger (som er særskilt nevnt i lovteksten), varer, individuelt bestemte ting, fast eiendom eller arbeidsytelser. Det er

derfor ikke noe til hinder for at en avtalt – men ikke fullbyrdet – rett til å få rådighet over løsøre eller fast eiendom kan foreldes, selv om erververen har oppnådd omsetningsvern for sin rett ved tinglysing eller på annen måte (jf Rt-1923-202). Dette gjelder også avtalte løsings- og forkjøpsretter.»

I forarbeidene til lov om løysingsrettar, Ot.prp. nr. 49 (1993-1994), s. 24-25, drøfter departementet hva som skal være utgangspunktet for foreldelsesfristen når det er tale om en kjøperett. Det skilles mellom to typer kjøperetter, herunder kjøperetter som er tidsavgrenset og kjøperetter som ikke er tidsavgrenset:

«For kjøperettar som ikkje har noka tidsavgrensing i det heile, og som ikkje skal dekke eit visst behov, vil departementet meine at foreldingsfristen må løpe frå det tidspunktet løysingsretten vert skipa. Annleis vil det kunne stille seg der retten gjeld for ei avgrensa tid. I og med at også desse kjøperettane kan ha eit så ulikt innhald, vil det imidlertid vere vanskeleg gjennom lovgjevinga generelt å spesialregulere tilhøvet til foreldingslova for desse. Departementet meiner derfor at spørsmålet om når foreldingsfristen for slike kjøperettar tek til å løpe, lyt avgjerast ut frå ein konkret bruk av dei allmenne reglane i foreldingslova.»

I herværende sak står vi ovenfor sistnevnte kategori, ettersom det fremgår av kontraktens punkt 5.3 at kjøperetten kan gjøres gjeldende i løpet av leieperioden. Når foreldelsesfristen startet å løpe skal følgelig avgjøres ved bruk av de alminnelige reglene i foreldelsesloven.

På bakgrunn av det ovennevnte legger retten til grunn at kjøperetten er gjenstand for foreldelse og at det er den alminnelige foreldelsesfristen på 3 år som kommer til anvendelse, jfr. fel. § 2. Kravet springer ut av kontrakten. Det er følgelig hovedregelen i fel. § 3 som kommer til anvendelse.

Saksøker anfører å ha et krav om å kjøpe kaien som følge av avtalebrudd fra saksøkers side, nærmere bestemt at kontrakten er urettmessig hevet. Heving innebærer at partenes gjensidige rett og plikt til å oppfylle avtalen oppheves. En urettmessig heving vil derfor utgjøre et mislighold av kontrakten. Det er følgelig fel. § 3 nr. 2 som kommer til anvendelse.

Misligholdet inntrådte da kontrakten ble hevet den 6. februar 2012. Kravet ble derfor foreldet tre år senere den 6. februar 2015, jfr. fel. § 2.

Kravet om å kjøpe kaien ble først fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

2. Krav om tilbakebetaling av leie

Saksøker har videre fremmet krav om å få tilbakebetalt kroner 300 000 av den betalte leien som følge av kontraktsbrudd fra saksøktens side, som utgjør halvparten av de 600 000 som saksøker totalt har betalt for leie i perioden 2009-2011.

Grunnlaget for kravet er manglende tilrettelegging fra saksøkte i strid med forpliktelsene etter avtalen, herunder manglende skilting ved hovedvei til kai, brudd på HMS som følge av manglende opplysninger om trykkbelastning i grøftene på kaiområdet (manglende kart), samt unnlatelse av å installere vann, landstrøm, lanterner og lys. I tillegg fremholdes det at saksøkte ikke har markedsført kaien i tråd med kontraktens bestemmelser. Det kan følgelig ikke være tvil om at kravet springer ut av kontrakten, og at det er fel. § 3 nr. 2 som kommer til anvendelse. Spørsmålet er når de nevnte misligholdene inntrådte.

Ifølge saksøker skulle ovennevnte forhold leveres av saksøkte i 2009 for at kaien skulle kunne driftes slik forutsatt mellom partene. Saksøker har videre opplyst at det ble reklamert muntlig over forholdene i 2010 og i 2011, og at det som følge av misligholdene ble tilbakeholdt leie for 2011 og 2012. Det er imidlertid vanskelig å legge til grunn en eksakt dato for når misligholdet inntrådte – dette kan heller ikke utledes av kontrakten mellom partene. Uten at det er mulig å konkretisere nøyaktig dato for hvert enkelt mislighold, kan det i hvert fall legges til grunn at misligholdene inntrådte i tiden mellom kontraktsignering og heving. For å ta høyde for eventuelle usikkerheter med hensyn til dato, velger retten følgelig å legge dato for hevingserklæringen til grunn, ettersom misligholdene av kontrakten i hvert fall må sies å ha inntrådt før dette.

Retten presiserer at det ut ifra saksøktes redegjørelse er klart at de påståtte misligholdene inntrådte på et tidligere tidspunkt, men velger å legge dato for hevingserklæringen til grunn som en felles dato for samtlige mislighold. Kravet ble på denne bakgrunn foreldet 6. februar 2015.

Kravet om tilbakebetaling av leie ble fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

3. Erstatningskrav vedrørende Os Skog og Anlegg AS

Saksøker krever videre erstattet 1 million kroner som saksøker betalte til Os Skog AS som følge av kontraktsbrudd fra saksøktes side. Det fremholdes at saksøkte, våren 2012, ved heving, varsel om utestengelse og oppføring av bom skapte så mye usikkerhet med hensyn til driften av kaien at driften stoppet opp. Dette medførte at avtalen med Os Skog AS om at de skulle legge til på kaien måtte kanselleres. Utbetalingen fra saksøkeren til Os Skog AS ble gjort som ledd i en minnelig løsning mellom de to aktørene.

Kravet utgjør ifølge saksøker et indirekte krav som springer ut av kontrakten mellom partene, og oppstod som følge av den urettmessige hevingen fra saksøktes side. Også her er det hevingen som utgjør den påståtte skadegjørende handlingen. Misligholdet inntrådte på denne bakgrunn når kontrakten ble hevet den 6. februar 2012, og kravet ble foreldet tre år senere, den 6. februar 2015, jfr. fel. § 3 nr. 2, jfr. § 2.

Erstatningskravet ble først fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

4. Erstatningskrav etter tvangssalg av annen eiendom

Saksøker har også fremmet krav om at saksøkte erstatter tapet som oppstod da industritomten måtte tvangs selges. Kravet er beskrevet som følger i stevning av 6. mars 2018:

«RI hadde kjøpt tomt av SK like ved kaien. Tomten skulle dels benyttes som lagringsplass. Manglende levering fra SK i henhold til leieavtale og gjennomføringsplan, samt usikkerhet skapt grunnet oppsigelse, utestengelse og trusler om fortsatt utestengelse med oppsatt bom, satte RI i en så vanskelig økonomisk situasjon at RI sin tomt ble tvangssolgt under markedspris med påfølgende tap.

Krav: Kr. 2.680.000,- + forsinkelsesrente.»

På samme måte som kravene under punkt 2 og 3, har kravet knyttet til tvangssalget oppstått som følge av de påståtte kontraktsbruddene fra saksøktes side. Retten finner også her at det er mest hensiktsmessig å legge dato for hevingserklæringen til grunn, ettersom det utgjør det siste misligholdet fra saksøktes side. Foreldelse inntrådte derfor 6. februar 2015.

Erstatningskravet knyttet til tvangssalget ble først fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

5. Krav om leie for kaiområdet

Saksøker fremholder at saksøkte tok seg til rette på kaien og på saksøkers tomt, ved at de uten saksøkers samtykke benyttet arealet til brannøvelse og for å legge ut for til hjort. Saksøkte skulle derfor ha betalt leie for bruken. Som grunnlag for kravet vises det til avtalens punkt 5, hvor det fremgår at brukere av kaiområdet skal betale vederlag:

«R.I. skal driva kommersiell verksemd knytt til kai og kaiområde. Alle brukarar skal ha dei same rettar og skal betala for bruken i samsvar med rettleiande prisar og vilkår. Rekneskap skal leggjast fram for S.k. på forespurnad.»

Saksøker sendte den 6. juni 2012 to fakturaer til saksøkte på henholdsvis kroner 8000 og 10.000 for den urettmessige bruken, som med merverdiavgift utgjør et krav på 22.500. Fakturaene hadde forfallsdato 20. juni 2012.

Etter det opplyste har den påståtte urettmessige bruken funnet sted i 2010 og 2011. Spørsmålet er om misligholdet skal sies å ha inntruffet på tidspunktet for den urettmessige bruken, eller om misligholdet må sies å ha inntrådt først når saksøkte ikke betalte fakturaene. Ettersom de nærmere vilkårene for leie og fakturering ikke er regulert i kontrakten, legger retten til grunn at det først var ved fakturaens forfallsdato saksøker faktisk kunne kreve oppfyllelse, og at det først var når betalingen uteble at misligholdet i realiteten forelå. Dette er også det tidspunktet saksøker tidligst kunne gjøre kravet gjeldende, jfr. § 3 nr. 1. Kravene ble følgelig foreldet tre år etter fakturaens forfallsdato, den 20. juni 2015.

Kravet om leie for kaiområdet ble først fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

6. Erstatningskrav for trevirke

Saksøker har videre anført at saksøkte utførte grovt skadeverk på saksøkers eiendom da de 17. oktober 2012 brant opp trevirket tilhørende saksøker. Ifølge saksøker var trevirket ment for utskipning og hadde en verdi. Kravet bygger på såkalt deliktansvar, erstatning utenfor kontrakt.

Som det fremgår av redegjørelsen ovenfor inntretr foreldelse for slike krav tre år «etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige», jfr. fel. § 9. I Rt. 2007 s. 1479, slo Høyesterett fast følgende rettesnor etter en gjennomgang av rettspraksis på området:

«utgangspunktet for vurderingen i vår sak av når foreldelse begynte å løpe, [bør] være om bevisituasjonen var slik at det objektivt sett kunne konstateres grunnlag for å reise sak, det vil si at det var eller kunne være skaffet til veie bevis som gjorde det forsvarlig å anlegge sak.»

Det er uomtvistet mellom partene at saksøker var tilstede da saksøker brant trevirket. Det er imidlertid uklart for retten hva som ble uttalt mellom partene på stedet. Saksøker fulgte imidlertid opp med å sende faktura for trevirket den 24. oktober 2012, med forfallsdato den 31. oktober 2012. Ettersom saksøker på dette tidspunktet fremsatte et konkret krav på et bestemt beløp til saksøkte, kan det ikke være tvilsomt at saksøker hadde den nødvendige kunnskapen om skaden og den ansvarlige, jfr. fel. § 9. Kravet ble foreldet tre år senere, den 31. oktober 2015.

Saksøker har anført at saksøkte i ettertid har erkjent at kravet ikke er foreldet. Det vises i den forbindelse til e-post av 30. august 2017 fra saksøkte v/advokat Aksel Kayser (bilag 24), hvor det følgende fremgår:

«Jeg viser til dine eposter 22. juni og 28. august om ovennevnte spørsmål. Det tema du har tatt opp ble behandlet i forliksrådet 26. juni 2017. Rolvsvåg Industrier AS har en frist på ett år for å reise sak for Bergen tingrett.»

Retten nøyer seg her med å presisere at uttalelsen på ingen måte kan forstås som en erkjennelse av kravet eller en erkjennelse av at foreldelse enda ikke er inntrådt. Uttalelsen er en ren saksopplysning om fristen for å reise sak for tingretten, som for øvrig også fremgår av loven og dommen fra forliksrådet.

Saksøker anfører videre at foreldelsesfristen er avbrutt som følge av at saksøker oversendte motregningserklæring til saksøkte den 23. september 2015. Denne lyder slik:

«Viser til Deres krav på vegne av Samnanger kommune ref. brev av 17.08.2015 med Deres reg. nr 7389 pålydende 26 720 kr.

Det bekreftes herved at dette er motregnet med vår faktura nr 10 av 24.10.2012 vedrørende virke som Samnanger kommune brant opp pålydende 196 830 kr eks mva.

Vennligst betal resterende 170 110kr + 25 % mva.»

Som grunnlag for anførselen vises det til fel. § 15 andre ledd bokstav b som angir at foreldelsesfristen avbrytes «ved at krav om fordringen blir framsatt eller påberopt til motregning under sak som er reist mellom partene». At en fordring blir «framsatt», innebærer at den rettslig påberopes overfor skyldneren. Loven sikter altså til den situasjon der fordringshaveren trekker inn kravet i en allerede verserende rettssak ved at kravet fremsettes gjennom prosesskrift. I disse tilfellene finner fristavbrudd sted på det tidspunkt kravet bringes inn for retten gjennom prosesskriftet.

Motregningserklæringen av 23. september 2015 ble aldri fremsatt i en sak reist mellom partene. Saken om industritomten verserte for domstolen frem til saken ble hevet 29. mai 2015, og motregningserklæringen ble framsatt fire måneder etter dette.

Det foreligger med dette ikke en motregningserklæring i saken som medfører at foreldelsesfristen ble avbrutt. Selv om ikke det får betydning for vurderingen, presiserer retten at det under enhver omstendighet kun er kroner 26 720 av kravet som er gjort til gjenstand for motregning.

Kravet knyttet til trevirke ble først fremsatt i forliksklage av 27. mars 2017. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

7.

8. Krav om dekning av utgifter til advokat og annen økonomisk bistand

Saksøker har videre fremmet krav om å få dekket kostnader som har påløpt til advokatbistand og krav fra Mada Consult. Retten er noe usikker på hva disse kravene knytter seg til.

Det fremgår av stevningen at kravene knytter seg til bistand i anledning konkurssaken, men under hovedforhandling opplyste saksøker om at kravene knytter seg til kostnader påløpt i forbindelse med hevingen av kontrakten. Saksøker har ikke fremlagt fakturaene for kravet, eller annen dokumentasjon som viser hva kravet bygger på eller når dette oppstod. Det er på denne bakgrunn vanskelig å ta stilling til om kravet springer ut av kontrakten eller bygger på erstatning utenfor kontrakt, eller begge deler.

Dersom bistanden, herunder det økonomiske tapet, oppstod som følge av hevingen, er det fel. § 3 nr. 2 og datoen for hevingserklæringen som skal legges til grunn. Kravene ble da foreldet tre år etter hevingserklæringen.

Også dersom fel. § 9 legges til grunn, er kravene foreldet. Saksøker opplyste i sin partsforklaring at selskapet mottok bistand av Pilskog frem til saksøker gikk konkurs i september 2013. Det er videre på det rene at saksøker mottok bistand fra Mada Consult før selskapet gikk konkurs i september 2013. Saksøker må derfor i hvert fall sies å ha skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige i løpet av 2013, jfr. fel. § 9 første ledd. Kravene var senest foreldet ved utgangen av 2016.

Kravene ble først fremsatt i stevning 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24.

9. Kravene knyttet til kontraktens punkt 5.2 – overtakelse av faste installasjoner/investeringer til bokført verdi

Saksøker anfører videre at saksøkte skulle overta/erstatte de investeringene saksøker har gjort på kaien, herunder overta servicebygget og det tekniske bygget til bokført verdi, erstatte kostnadene som har påløpt for å utvide kaien, arbeidet i forbindelse med seilingsled og dybdeforhold, samt kostnader til innkjøp av spesialmaskin. De nevnte kravene bygger alle på kontraktens punkt 5.2, som lyder slik:

«Det er opp til R.I. å investera i anlegga ut over dei som er omtala i pkt. 3.2, siste ledd og plt. 4.1. Slike investeringer skal godkjennast av S.K. i leigeperioden. Dersom R.I. seier opp avtalen, jmf. pkt. 9 i avtalen, skal partane kvar for seg godskrivast dei anlegga som partane har kosta. Dersom R.I. har investert i faste installasjonar som Sk har godkjent, skal S.K overta desse til bokført verdi.»

Saksøker har anført at hevingen av kontrakten utløste saksøktes plikt etter avtalen om å innløse de faste installasjonene/investeringene gjort på kaien. Ettersom kravet bygger på kontraktens punkt 5.2, oppfatter retten saksøkers anførsel dithen at kravet har oppstått som følge av at kontrakten har kommet til opphør og ikke som følge av misligholdet (den urettmessige hevingen) som sådan. Det avgjørende blir derfor når fordringshaveren *«tidligst har rett til å kreve oppfyllelse»*, jfr. fel § 3 nr 1.

Det tidligste tidspunktet saksøker kunne ha gjort ovennevnte krav gjeldende er når hevingserklæringen ble oversendt saksøker, altså den 6. februar 2012. Slik saksøker selv angir, var det hevingen som utløste kravene etter kontraktens punkt 5.2. Kravene ble derfor foreldet den 6. februar 2015. Det ovennevnte innebærer at foreldelse ville ha inntrådt den 6. februar 2015 uavhengig av om fel. § 3 nr 1 eller 2 legges til grunn.

Samtlige krav knyttet til kontraktens punkt 5.2 ble først fremsatt i stevning av 6. mars 2018. Saksøker har tapt sin rett til oppfyllelse, jfr. fel. § 24 nr. 1.

Saksøker anfører videre at det foreligger en fristavbrytende erkjennelse fra saksøktes side, ved at de i tidligere korrespondanse har erkjent kravene. Det vises i den forbindelse til saksøktes brev av 3. september 2015, hvor følgende fremgår:

«Etter avtalens pkt. 5.2 har R.I krav på at faste installasjoner som Samnanger kommune har godkjent, skal overtas til bokført verdi.

Det gjøres gjeldende at bakkekontorer som står på eiendommen ikke kan anses som faste installasjoner, men Samnanger kommune har tidligere vært villig til å drøfte en mulig sum for overtakelse, uten at det er mottatt noen tilbakemelding på dette. Samnanger kommune har da i stedet krevd bygningene fjernet. Dette kravet fastholdes, og nok en gang oppfordres De til å

fjerne brakkene. Hvis ikke dette skjer med det første, vil brakkene bli fjernet uten ytterligere varsel, og krav om kostnadsdekning for kommunen vil bli fremmet.

Eventuell verdi av faste installasjoner utover dette vil fra Samnanger kommunes side bli motregnet kommunens tap av leieinntekter og direkte utlegg med saken, jf Samnanger kommune sitt brev av 13. november 2011. Dersom verdien av tilførte faste installasjoner overstiger kommunens krav, imøteses dokumentert bokført verdi.»

Som grunnlag for sitt krav viser saksøker til fel. § 14:

«Foreldelse avbrytes når skyldneren overfor fordringshaveren uttrykkelig eller ved sin handlemåte erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.»

Brevet av 3. september 2015 kom etter foreldelse allerede hadde inntrådt. En erkjennelse virker bare fristavbrytende dersom den kommer før foreldelsesfristen er utløpt, jfr. blant annet RG 1998 s. 309, med videre henvisninger. Dette følger forutsetningsvis av hele foreldelsesinstituttet, samt det forholdet at § 14 regulerer et *fristavbrytende* erkjennelse. En erkjennelse som kommer etter foreldelse har inntrådt er ikke fristavbrytende.

Det fremgår av brevet at saksøkte også tidligere har sagt seg *villig til å drøfte* en mulig sum for overtakelse av brakkekontiene. Det fremgår imidlertid også at saksøkte som utgangspunkt *ikke* anser seg forpliktet til å overta disse da de ikke utgjør «faste installasjoner» i kontraktens forstand. Det kan derfor ikke sies å foreligge noen fristavbrytende erkjennelse i lovens forstand. Retten viser blant annet til Rt. 1960 s. 143, hvor det er slått fast at om en person innlater seg på å diskutere forpliktelsens eksistens på ett eller flere grunnlag, har dette ikke som konsekvens at en eventuelle foreldelsesinnsigelse anses frafalt.

Retten kan på denne bakgrunn ikke se at saksøker har sannsynliggjort at saksøkte, enten uttrykkelig eller ved sin handlemåte, har erkjent kravet.

Oppsummering:

På bakgrunn av det ovennevnte slås det fast at samtlige krav fremmet av saksøker som utgangspunkt er foreldet, med unntak av kravet om leievederlag for det tekniske bygget på kaien.

Saksøker har imidlertid anført at det foreligger flere fristavbrytende forhold, som medfører at foreldelsesfristen likevel er overholdt. Retten drøfter disse nedenfor.

Uvitenhet – rettsvillfarelse

Saksøker anfører at foreldelsesfristen først startet å løpe den 18. april 2017 på grunn av uvitenhet. Det fremholdes at saksøker var ukjent med at kravene kunne foreldes frem til saksøker mottok brev fra forliksrådet den 18. april 2017. Som grunnlag for sitt krav viser saksøker til foreldelsesloven § 10, som lyder slik:

«Dersom fordringshaveren ikke har gjort fordringen gjeldende fordi han manglet nødvendig kunnskap om fordringen eller skyldneren, inntreter foreldelse tidligst 1 år etter den dag da fordringshaveren fikk eller burde skaffet seg slik kunnskap.»

Ordlyden viser at bestemmelsen først og fremst tar sikte på uvitenhet knyttet til faktiske forhold, herunder fordringen eller skyldneren. Det er ikke omtvistet at saksøkeren har hatt kunnskap om disse forholdene, all den tid det er fremmet en rekke reklamasjoner mot saksøkte for samtlige krav. Dette er heller ikke anført at saksøker. Retten vil likevel knytte en kommentar til erstatningskravet knyttet til utbetalingen til Os Skog, all den tid saksøker under hovedforhandling opplyste at erstatningen først ble utbetalt høsten 2014. På dette tidspunktet må saksøker anses for å ha hatt tilstrekkelig kunnskap om fordringen. Kravet vil derfor ha blitt foreldet senest ved årsskiftet 2015/2016, selv med anvendelse av tilleggsfristen i § 10. Det samme gjelder for kravet knyttet til tvangssalg av industritomten, all den tid tvangssalget ble gjennomført og eiendommen ble overdratt til ny kjøper 1. august 2013.

Det vi står ovenfor i herværende sak er såkalt rettsvillfarelse. Høyesterett har drøftet rettsvillfarelsens betydning med hensyn til fel. § 10 i Rt. 2008 s. 1665, hvor det blant annet fremgår følgende:

«Som det fremgår, er forutsetningen for tilleggsfrist at villfarelsen har vært unnskyldelig. Staten har prinsipielt gjort gjeldende at bestemmelsen ikke er anvendelig i vår sak, idet selskapenes villfarelse er av en type som ikke omfattes.

Anførselen er særlig knyttet til at selskapene ikke har vært i villfarelse om faktiske forhold, og at rettsvillfarelse bare kan godtas i helt spesielle tilfeller. I rettspraksis har det ikke alltid vært skilt klart mellom disse to spørsmålene, idet det heller har vært lagt til grunn at det gjelder en særlig streng aktsomhetsnorm ved rettsvillfarelse. Jeg vil likevel starte med å se nærmere på om selskapenes villfarelse objektivt sett er av en art som omfattes av § 10.

Bestemmelsen i § 10 nr. 1 var, så langt det gjaldt uvitenhet om selve fordringen, ny i foreldelsesloven av 1979. Ordlyden gir ikke uttrykkelig svar på om også rettsvillfarelse er omfattet. Forarbeidene berører heller ikke spørsmålet direkte. En viss veiledning kan det imidlertid gi når det på side 44 i Ot.prp.nr.38 (1977-1978) sies følgende:

«Dersom fordringshaveren på tross av rimelig aktsomhet mangler kunnskap om fordringen og skyldneren, vil han ikke ha noen mulighet til å ta skritt til å avbryte fristen.»

Det er med andre ord umulighetssituasjoner som omfattes - fordringshaveren kan ikke, tross rimelig aktsomhet, gjøre sitt krav gjeldende. Slik umulighet er sjelden til stede ved rettsvillfarelse. Den som er kjent med de faktiske omstendigheter vil oftest i det minste ha en foranledning til å undersøke, eventuelt søke råd, om mulige rettslige konsekvenser.

[...]

Det man kan trekke ut av avgjørelsene, er at manglende kunnskap om eksistensen av rettsregler vil kunne gi grunnlag for tilleggsfrist etter § 10 nr. 1, iallfall forutsatt at det dreier seg om

spesialregler som er lite kjent, eller som befinner seg på et område som ligger utenfor fordringshaverens eget. Er loven klar, taler dette mot tilleggsfrist.»

Uttalelsene viser at det etter omstendighetene kan være grunnlag for å gi tilleggsfrist etter fel. § 10 ved rettsvillfarelse, men at det som utgangspunkt skal mye til. Det at rettsvillfarelse som utgangspunkt ikke hindrer foreldelse, må også anses slått fast i Rt. 2001 s. 905.

Retten kan ikke se at manglende kjennskap til foreldelsesreglene i herværende sak er unnskyldelig, eller er egnet til å gi tilleggsfrist etter bestemmelsen. Saksøker er profesjonell næringsutøver og har hatt juridisk bistand underveis i prosessen, og det foreligger ingen spesielle omstendigheter som skulle kunne forklare saksøkers uvitenhet utover at saksøker i en periode var under konkursbehandling. Det er imidlertid på det rene at boet ble tilbakeført til saksøker i 2014, og at det tok ytterligere to år før det ble foretatt rettslige skritt. Saksøkers uvitenhet kan heller ikke sies å skyldes en tvilsom rettstilstand.

Saksøkeren har anført at uvitenheten skyldes saksøkes klanderverdige opptreden, og viser til de mange påståtte kontraktsbruddene fra saksøkes side. Retten kan imidlertid ikke se at det foreligger noen sammenheng mellom saksøkes påståtte kontraktsbrudd og saksøkers uvitenhet om foreldelsesreglene. Samtlige kontraktsbrudd er begått før hevingserklæringen 6. februar 2012.

Dersom saksøker skulle høres med at hans uvitenhet var unnskyldelig i herværende sak, ville det i realiteten medføre at uvitenhet om foreldelsesreglene på generelt grunnlag anses unnskyldelig. En slik regel vil etter rettens oppfatning være egnet til å skape atskillig rettsusikkerhet med hensyn til foreldelsesreglene, og vil skape muligheter for å kunne omgå regelverket.

Stansing av sak/sammenblanding av saker

Saksøker hevder videre at foreldelsen ble avbrutt som følge av at saken ble stanset i tiden mellom mars 2013 og 29. mai 2015. Det er uomstridt mellom partene at saken som gjelder kjøp av industritomten ble stanset i den angitte perioden, men det er uenighet knyttet til om stansingen også omfattet saken knyttet til leie av kaien.

Saksøker anfører at saken om leie av kai og saken om tilbakekjøp av industritomten er to sterkt tilknyttede og sammenblandede forhold, fordi lagringsplass i industritomten var en forutsetning for å kunne drive kaien. Dette medfører at når saksøkte tok rettslig skritt mot saksøker for å få tilbakekjøpt tomten, ble det også tatt rettslig skritt i saken om leie av kaien, med den følgen av foreldelsesfristen stanset for samtlige krav, jfr. fel § 15 første ledd andre punktum, som lyder:

«Foreldelse avbrytes når fordringshaveren tar rettslig skritt mot skyldneren for å få dom, skjønn, voldgiftsdom eller tilsvarende avgjørelse. Det samme gjelder når skyldneren tar slikt skritt for å få fastsettelsesdom om fordringen.»

Retten kan ikke se at saksøkers anførsler på dette punkt kan føre frem. Det vises til at det er tale om to separate kontrakter, mellom ulike rettssubjekter og tomter. Saksøker kjøpte industritomten av Os Bygg og Anlegg AS, mens kontrakten om leie av kai er inngått mellom

saksøker og saksøkte. Salget av industritomten ble gjennomført i henhold til avtale datert 27. mai 2009, med Os Skog og Anlegg AS som kjøper. Leieavtale for kaien ble inngått med saksøker før dette, i mars 2009. Retten betviler ikke at behovet for å kjøpe industritomten oppstod som følge av leieavtalen, men dette medfører ikke at det anses som en og samme sak.

Videre er det ingenting i prosesskrivene som ble utvekslet mellom partene i saken om industritomten som antyder at kravene knyttet til kaien på noe tidspunkt var gjenstand for søksmålet. Saksøkte gikk til sak mot saksøker med krav om å kjøpe tilbake tomten, og saken ble aldri utvidet til å omfatte kaien. I saksøkers prosesskriv datert 21. februar 2013 fremgikk følgende om forholdet til kaien:

«Leieavtalen og kjøpekontrakten for industritomten hviler på selvstendige avtalegrunnlag, og det er ingen formalisert sammenheng mellom disse. Utbyggingen av industritomten er saledes ikke knyttet til forutsetninger om kaiens fasiliteter.

Forøvrig er avtalen med leie av kaien hevet grunnet vesentlig mislighold fra Rolvsvåg Industrihavn sin side.

[...]

Tvist om grunnlaget for heving av denne avtalen er ikke gjenstand for behandling i nærværende sak. Det bestrides at spørsmål om mislighold eller forutsetninger knyttet til industrikaien har noen betydning for saksøktes forpliktelser etter kontrakten på industriområdet.»

Det er på denne bakgrunn klart at saksøkte ikke tok rettslig skritt mot saksøkeren for å få dom for kravene knyttet til leiekontrakten mellom partene. Det at saksøkte i korrespondansen med saksøker og i timelister til tider har sammenblandet sakene i den forstand at de har adressert de to sakene sammen, endrer ikke dette. Retten kan på bakgrunn av det ovennevnte heller ikke se at det er grunnlag for at partene hadde en felles forståelse av at kravene knyttet til kaien også ble stanset i den angitte perioden.

Saksøker har videre fremholdt at kravene knyttet til herværende sak ble fremsatt og påberopt til motregning i saken om industritomten, jfr. fel. § 15 andre ledd bokstav b (bestemmelsen er gjennomgått ovenfor under punkt 6). Som grunnlag for anførselen vises saksøker til deres tilsvær av 25. oktober i saken om industritomten:

«En kan ikke se tomten isolert, men må se bruken av industrikaien og utbygging av tomten samlet. Dette fordi tomten ikke kan nyttes og utbygges til forsvarlig drift uten at industrikaien kan nyttes på en hensiktsmessig måte.»

Retten kan ikke se at ovennevnte uttalelse kan forstås dithen at eventuelle fordringer knyttet til leie av kaien er fremsatt eller påberopt til motregning. Utsagnet kan ikke forstås som en motregningserklæring. Advokat Pilskog har verken benyttet begrepet «motregning» eller spesifisert hvilke krav som var ment å gå til motregning. Ei heller er det inntatt noen redegjørelse for kravene eller nedlagt påstand.

Det at motregningserklæringen for kravet knyttet til brenning av trevirke (se punkt 6 ovenfor) først ble fremsatt fire måneder etter saken om industritomten var hevet, underbygger at kravet aldri var en del av saken.

Søksmålet eller stansingen av saken om tilbakekjøp av industritomten avbrøt med dette ikke foreldelsesfristen for saksøkers krav knyttet til kaien.

Overføringen av saken til avgjørelse av Samnanger Formannskap/Samnanger kommunestyre
Avslutningsvis har saksøker anført at foreldelsesfristen er avbrutt fordi saken er bragt til inn for avgjørelse av Samnanger Formannskap/Samnanger kommunestyre.

Foreldelseslovens § 16 regulerer tilfellene der foreldelsesfristens avbrytes som følge av såkalte administrative avgjørelser, herunder der fordringshaveren klager til administrativt forvaltningsorgan med særskilt avgjørelseskompetanse eller til en bransje- eller reklamasjonsnemnd tilknyttet skyldneren. Hva som skal anses som «særskilt avgjørelseskompetanse» er drøftet av Røed, «Foreldelse av fordringer», 3. utg. s. 544 med videre henvisninger:

«Kravet til «særskilt myndighet» indikerer imidlertid at det skal foreligge noe mer enn en alminnelig forvaltningsrettslig klagebehandling. En slik forutsetning er også nødvendig for at bestemmelsen skal nå sitt formål, som nevnt under pkt. 3.1 innledningsvis. Når man står overfor et forvaltningsorgan med særskilt avgjørelsesmyndighet har man å gjøre med et domstolsliknende organ, som gjerne er opprettet nettopp med det formål å avlaste rettsapparatet. Ingen gode grunner tilsier da at fordringshaver skal tvinges til å ta ut rettslig skritt fremfor å gå til klageorganet for å unngå foreldelse. Dette hensynet gjør seg ikke på samme måte gjeldende når saken står til behandling i et organ som i realiteten enten «er» fordringshaver eller skyldner. Organer med særskilt avgjørelsesmyndighet er normalt fristilt på en måte som gjør at man ikke får en slik tilknytning til en av partene.

På bakgrunn av dette må man kunne legge til grunn at det er en forutsetning for å oppnå fristavbrudd at avgjørelsesmyndighet enten er organisert særskilt for å ta seg av den konkrete tvisteløsning, eller er tillagt en særlig tvisteløsningskompetanse.»

Retten slutter seg til disse betraktningene. Det må være klart at det å bringe inn saken for et overordnet organ hos saksøkte, ikke kan være fristavbrytende etter bestemmelsen. Samnanger Formannskap/kommunestyre kan ikke anses for å ha *særskilt myndighet* til å avgjøre en tvist mellom partene i herværende sak, ettersom de ikke er organisert særskilt for å ta seg av den konkrete tvisteløsningen eller ilagt særlig tvisteløsningskompetanse. Anførselen kan derfor ikke føre frem.

Gjengivelsen av tingrettens begrunnelse er begrenset til de anførsler som er opprettholdt for lagmannsretten. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig å vise til tingrettens

begrunnelse, som er i det vesentlige er dekkende for lagmannsrettens syn når det gjelder de krav anken gjelder. Ankende part har ikke for lagmannsretten anført noe annet som gir grunnlag for en annen vurdering, verken rettslig eller faktisk.

Lagmannsretten har etter dette kommet til at alle de krav anken gjelder er foreldet.

Anken blir etter dette å forkaste.

Avledet anke

Ankende part har fremmet krav om leie for det tekniske bygget på 4 m2 som ble oppført på kaifronten i 2011. I bygget er det installert uttak for vann og strøm til bruk for virksomheten på kaien. Installasjonene i bygget eies av kommunen. Kravet, som utgjør kr. 2000 pr. mnd., ble første gang fremmet i mai 2017, og senere bragt inn for forliksrådet ved forliksklage datert 17. oktober 2017.

Kravet er begrunnet med at ankemotparten høsten 2011 skiftet lås på bygget og derved gjorde dette utilgjengelig for ankende part, som ikke fikk utlevert nøkkel til den nye låsen. Det skal nevnes at det fra ankemotpartens side hevdes at man etter at låsen ble skiftet forgjeves prøvde å få overlevert nøkkel til ankende part, uten at det er avgjørende for lagmannsrettens vurdering av foreldelsesspørsmålet.

Ankende part gjør gjeldende at man har krav på løpende leie frem til bygget blir tilbakelevert, alternativt til kommunen overtar bygget etter avtalens pkt. 5.2. Det foreligger ingen leieavtale mellom partene, og lagmannsretten forstår kravet slik at det i realiteten kreves erstatning for det økonomiske tap ankende part er påført ved ikke å ha tilgang til bygget, f. eks tapte leieinntekter fra andre.

Lagmannsretten tar utgangspunkt i leieavtalen pkt. 5.2 som lyder slik:

«Det er opp til R.I. å investera i anlegga ut over dei som er omtala i pkt. 3.2, siste ledd og plt. 4.1. Slike investeringer skal godkjennast av S.K. i leigeperioden. Dersom R.I. seier opp avtalen, jmf. pkt. 9 i avtalen, skal partane kvar for seg godskrivast dei anlegga som partane har kosta. Dersom R.I. har investert i faste installasjonar som Sk har godkjent, skal S.K overta desse til bokført verdi.»

Det er enighet mellom partene om at pkt. 5.2 siste punktum innebærer at kommunen ved avtalens opphør har rett og plikt til å overta det tekniske bygget til bokført verdi.

Krav om oppgjør for bygget etter pkt. 5.2 springer ut av kontraktsforholdet, og foreldelsesfristen løper fra det tidspunkt ankende part tidligst kunne kreve oppfyllelse, jf. foreldelsesloven § 3 første ledd. Fristen løper i utgangspunktet fra avtalens ordinære utløp

31.12.2013. Kommunens heving av kontrakten medførte imidlertid at avtalen kom til opphør allerede 6. februar 2012, og foreldelsesfristen på 3 år begynte da å løpe, jf. foreldelsesloven § 3 annet ledd.

Det er på det rene at ankende part ikke fulgte opp krav om innløsning på en slik måte at foreldelsesfristen er avbrutt, og et eventuelt krav i medhold av avtalens pkt. 5.2 er foreldet.

Det er nærliggende å forstå leieavtalen pkt. 5.2 slik at den uttømmende regulerer hvilke krav ankende part kan fremme mot kommunen for faste installasjoner på kaien, herunder det tekniske bygget. All den tid ankesaken er begrenset til spørsmålet om foreldelse, går ikke lagmannsretten nærmere inn på dette. I og med at kravet om innløsning er foreldet, er det imidlertid på det rene at kravet om leie ikke kan begrunnes med at kommunen ikke har oppfylt sin plikt etter leieavtalen pkt. 5.2.

Slik lagmannsretten ser det er også krav om leie/erstatning på annet grunnlag foreldet.

I alle fall på det tidspunkt avtalen ble hevet fra kommunens side må ankende part ha vært klar over at selskapet ikke ville få tilgang til bygget, og derved hadde tilstrekkelig kunnskap til å fremme krav om erstatning for det økonomiske tap dette eventuelt ville medføre. Å legge til grunn at ankende part skulle ha et løpende krav på ubestemt tid fordi han ikke lenger fikk tilgang til bygget, kan det ikke være grunnlag for. Kravet er begrunnet i ankemotpartens påståtte mislighold av avtalen, og foreldelsesfristen på 3 år løper fra hevingen av avtalen 6. februar 2012.

Foreldelsesfristen ble først avbrutt ved forliksklage datert 17. oktober 2017, mer enn 5 ½ etter opphør av leieavtalen, og kravet om leie er foreldet.

Ankemotparten blir etter dette å frifinne.

Sakskostnader

Ankemotparten har vunnet saken, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd krav på å få erstattet sine kostnader ved saken. Lagmannsretten kan ikke se at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig å fritta ankende part for erstatningsansvaret etter unntaksregelen i tredje ledd. Saken har ikke budt på tvil.

Sakskostnader for lagmannsretten er krevd dekket med totalt kr. 162.750 inklusive mva. Beløpet gjelder i sin helhet salær til prosessfullmektigen basert på en timesats på kr. 2.100. Ankende part har gjort innsigelser mot kravets størrelse. Etter det lagmannsretten forstår gjelder innsigelsen medgått tid. Det er vist til at saken har vært mer arbeidskrevende for ankende parts prosessfullmektig. Lagmannsretten vil bemerke at saken fra ankende parts prosessfullmektig har vært lagt opp på en måte som har vært krevende å forholde seg til,

fordi anførselene har vært uklare og vanskelige å forstå. Ankende part har selv har forøvrig krevd dekket sakskostnader med et vesentlig høyere beløp.

Lagmannsretten tilkjenner sakskostnader i tråd med kravet, i det de pådratte kostnader har vært nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. I tillegg kommer ankegebyr med kr. 5.750, totalt kr.168.500.

Ankemotparten har også krevd dekket sine sakskostnader for tingretten. Tingretten har i medhold av tvisteloven § 20-8 tredje ledd utsatt kostnadsavgjørelsen. Lagmannsretten legger sitt resultat til grunn for avgjørelsen av sakskostnadene for tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd, og tilkjenner sakskostnader. Heller ikke ved avgjørelsen av sakskostnadene for tingretten kan det ses å foreligge omstendigheter som gir grunnlag for å fravike hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Ankemotparten har for behandlingen i tingretten krevd dekket sakskostnader med kr. 245.000 inklusive mva., som i sin helhet gjelder prosessfullmektigens salær. Kostnadene fremstår som nødvendige, og ankemotparten tilkjennes sakskostnader som krevd, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Anken

Anken forkastes.

2. Avledet anke

Samnanger kommune frifinnes.

3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Rolvsvåg Industrihavn AS 168.500 – etthundreogsekstiåttetusenfemhundre – kroner til Samnanger kommune innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.

4. I sakskostnader for tingretten betaler Rolvsvåg Industrihavn AS 245.000 – tohundreogførtifemtusen – kroner til Samnanger kommune innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.

Bjørn Lillebergen

Magni Elsheim

Guri Elisabeth Molven

Som rettens leder bekrefter jeg ved min signatur at også rettens øvrige medlemmer har godkjent avgjørelsens innhold, jf forskrift 27. mars 2020 nr. 459 § 7 annet ledd.

Dokument i samsvar med undertegnet original.

Tonje Olsnes

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

5. fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
6. fra og med 1. juli til og med 15. august
7. fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

8. hvilken avgjørelse du anker
9. hvilken domstol du anker til
10. navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
11. hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
12. den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
13. hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
14. om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
15. det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
16. grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
17. hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

10. feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
11. feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
12. feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

13. sakens karakter
14. partenes behov for å få saken prøvd på nytt
15. om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

16. feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen

17. feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
18. feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

19. at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
20. at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

18. fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
19. fra og med 1. juli til og med 15. august
20. fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

21. hvilken avgjørelse du anker
22. hvilken domstol du anker til
23. navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
24. hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
25. den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
26. hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
27. om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
28. det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
29. grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
30. hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

21. feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
22. feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
23. feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

24. sakens karakter
25. partenes behov for å få saken prøvd på nytt
26. om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

27. feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen

- 28. feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- 29. feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- 30. at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- 31. at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.